

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ -

Sângeorgiul-Român Vedere generală — Totalansicht — Teljes látkép

**ANUL V,
NR. 2(42),
FEBRUARIE
2016**

ÎN ACEST NUMĂR:

**EMIL PRECUP, DORIN DOLOGA, IOAN MACAVEI,
TRIBUNA, DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI,
IUSTIN SOHORCA, SORIN LOGIN**

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL V, NR. 2 (42), FEBRUARIE 2016

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor **FLORIN HODOROGA**
teolog **ALEXANDRU DĂRĂBAN**

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
alexandrudaraban53@gmail.com

TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA I: Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri

COPERTA IV: Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri

**Fotografiile din cuprinsul revistei ne-au fost puse la dispoziție de
domnul Dorin Dologa**

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
-----------------------------	---

EDITORIAL

EMIL PRECUP, <i>Unchiul către nepot – II</i>	7
---	---

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

DORIN DOLOGA, <i>Voievozi, cnezi și juzi din Sângeorz-Băi</i>	13
--	----

IOAN MACAVEI, <i>Vae victis!</i>	17
---	----

*** <i>Băile de la Sângeorgiu</i>	21
--	----

*** <i>Maiestatea Sa în Transilvania</i>	25
---	----

RESTITUIRI

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI, <i>Poporul român în oglinda poeziei sale – II</i>	27
--	----

IUSTIN SOHORCA, <i>Jurnal de front – VI</i>	31
--	----

SORIN LOGIN, <i>Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor</i>	41
--	----

UNCHIUL CĂTRE NEPOT

- II -

EMIL PRECUP

Iubite nepoate!

Sper să nu te îndoiești că suferința nu doboară; ea oțelește și îndârjește sufletul în dorul de a lupta în formarea și cimentarea unu ideal mare, în crearea de forțe pentru realizarea acelu ideal.

În cursul rapid și continuu al vremii, dacă nu ar exista idealul care să ne oprească în popasuri istorice, să ne dea tărie și să ne inspire încredere în lupta noastră spre un viitor mai bun – am deveni sceptici și neîncredători, în rostul vieții și în părțica cu care putem și noi, unul fiecare, să contribuim la îndrumarea pe calea cea bună a destinului poporului căruia îi aparținem. Nu am simți dulceața suferinței care face să ne palpitate inima mai cald pentru neamul nostru și să ne simțim mai mult membrii unei comunități în care sentimentul rasial și glasul sângelui ne întăresc convingerea în trăinicia neamului românesc peste durata vremelniceii noastre.

Glasul sângelui comun al razei creează idealurile și sentimentul unității naționale, care hotărăsc istoria, caracterul și soarta neamurilor.

Prin sângele daco-roman am moștenit și cultivat însușirile și predispozițiile naturale, caracteristice și superioare ale neamului românesc. Prin el ne-am afirmat în cursul veacurilor unitatea de simțire, concepția de viață, bogăția sufletească și aspirațiile comune, evoluând spre românul tip, cu notele sale caracteristice și firești, așa cum îl găsim în toate părțile pământului românesc, dar mai ales în Ardealul nostru, unde este obârșia adevăratului românism.

De la strămoșii noștri am moștenit dorul de cultură, simțul dreptății, dragostea de lege, de pământ, de neam, mândria daco-romană, dârzenia luptătoare, nemăsurata bunătate și răbdare, optimismul încredător și idealismul fericitor.

Prin aceste însușiri moștenite de la strămoși, neamul nostru se încadrează în șirul popoarelor de elită, menite a forma istorie, a stăpâni și a conduce.

Românul adevărat este om de elită, înfipt în sângele poporului românesc și în pământul țării sale, prin dragostea lui de neam, prin soarta lui legată de soarta neamului său întreg, prin tradiția sa familiară și morală, prin obiceiurile și credințele sale, prin firea sa caracteristică și distinctă.

Românul adevărat este „om de nădejde”, este muncitor pentru binele obștesc, este idealist, este iubitor de cultură și dreptate, este moral și respectuos, este sincer și iubitor de oameni și de Dumnezeu, este modest, demn și plin de onoare, este om de elită.

EMIL PRECUP

Însușirile Românelui de elită le găsim întrupate în fiecare fiu al neamului cu nobilul sânge daco-roman necorupt și necorcit, fie intelectual, fie un modest țăran. Unde nu le găsim, avem de-a face cu un amestec de sânge și rasă inferioară.

Vorba multă și gălăgioasă, bârfeala și batjocura, grandomania și lăudăroșenia, cearta și nerușinarea, răutatea și nesinceritatea, obrăznicia și activitatea subversivă de orice fel, furtul și milogeala, divorțul și nestatornicia, imoralitatea și lipsa de demnitate personală și națională dau dovadă de sânge străin.

Românul adevărat e cumpătat, în vorbă și în faptă, e așezat, modest și liniștit, e sincer și deschis, răbdător și muncitor, statornic, constructiv și jertfelnic obștești. El nu cunoaște calculul și amabilitatea nesinceră practicate cu gând subversiv și numai în vederea unui profit material sau moral, în dauna altora. În serviciul Statului și al neamului este credincios, are sentimentul demnității și al onoarei; el nu se milogește întinzând mâna și așteptând să-i picure câștig nemuncit și nedrept. Demnitatea de român și mândria de cetățean nu-i permit această umilință înjositoare, căci el simte în rangul său și în autoritatea serviciului său întrupată demnitatea și obrazul țării, al Patriei, care nu e permis să sufere rușine din cauza lipsei de demnitatea a slujbașilor sau a cetățenilor ei. În ființa sa simte românul adevărat palpitând țara întregă, pe care o iubește din tot sufletul, prin fapte nu prin vorbe și pentru care trăiește ca un om de elită și ca membru mândru al unui popor de elită.

De acest spirit erau amenințați bătrânii noștri din Ardeal, ajunși să conducă și să stea în fruntea destinului neamului lor subjugat. Crescut în școli înalte, ei înțelegeau că sunt elemente de jertfă pentru națiune, ca să poată fi cât mai folositori neamului lor duceau o viață caldă, comunicativă, prietenoasă, iubitoare și plină de interes pentru toate chestiunile care erau românești. O viață entuziastă românească, dar cumpătată și modestă, fără petreceri și distracții ușoare și fără pretenții. Mulțumindu-se cu puțin, ca și poporul pe care-l conduceau, din câștigul lor mic și cinstit, se străduiau să facă și economii naționale, având de scop ca la sfârșitul vieții lor pline de jertfe, să lase aceste economii Episcopilor, ca păstori sufletești, sau Aștezi, ca instituție culturală, creând fundațiuni, din care să dea burse tinerilor săraci și talentați pentru studii universitare sau profesionale. Dintre acești bursieri se recrutau rând pe rând seriile de conducători dezinteresați și idealști care, la rândul lor, continuau idealul înaintașilor lor de a trăi la fel, de a munci la fel și de a lăsa urme de activitate folositoare neamului lor oropsit și râvnitor spre o soartă mai bună.

Acești intelectuali și conducători firești ai neamului, erau oameni de nădejde, oameni de elită. Nici nu se poate altfel concepe un om de elită, intelectualul unui popor, slujbașul unui Stat, decât ca un om de jertfă, ca un om de acțiune pentru binele și progresul neamului, al Patriei.

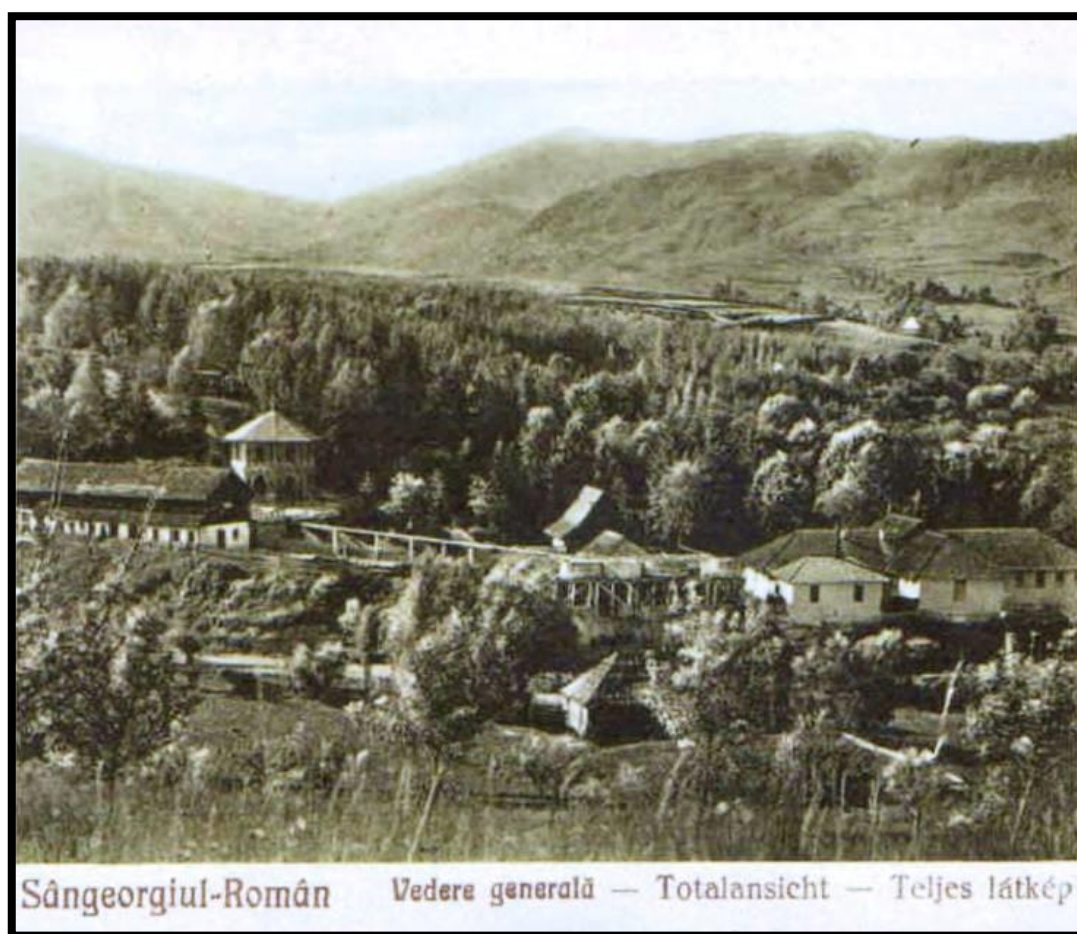
De astfel de elite are nevoie neamul nostru, Patria noastră și azi în fruntea slujbelor Statului, la conducerea serviciilor publice.

Dacă tu în adevăr îți iubești neamul – și nu mă îndoiesc de sentimentele tale bune românești ca refugiat ardelean – atunci caută să fii „om de nădejde”, român adevărat și patriot, după tipul daco roman, muncitor dezinteresat în ogorul Patriei, cetățean de elită.

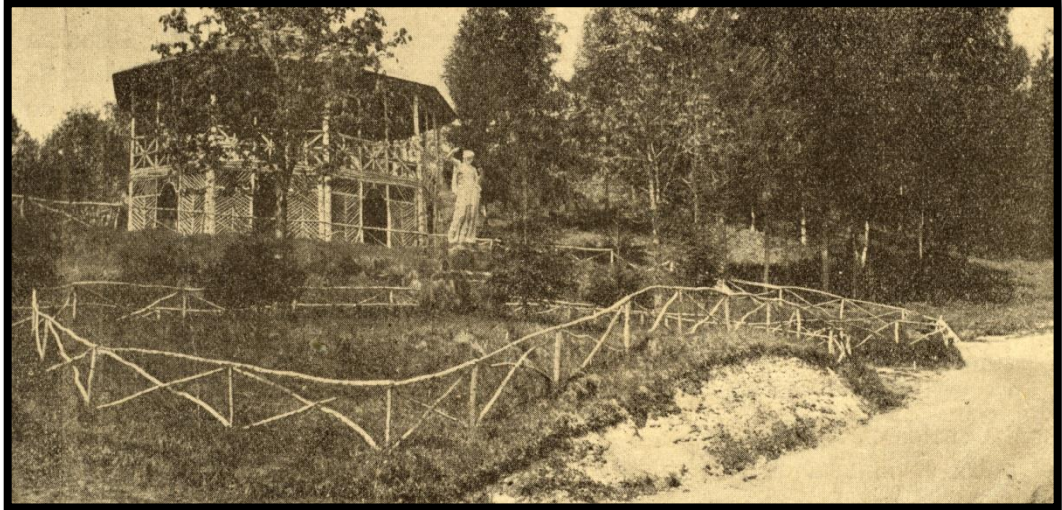
UNCHIUL CĂTRE NEPOT - II -

Nu te uita la exemplul rău ce ți-l pot da slabi patrioți și cetățeni de rasă inferioară. Nu uita că noi suntem muritori, iar neamul are viață veșnică. Bunul român, omul de nădejde, cetățeanul de elită niciodată nu va jertfi interesele mari și veșnice ale neamului pentru interesele mici și vremelnice ale individului trecător.

Exemplul tău îl vor urma alții și rând pe rând vor dispărea egoiștii, parveniții și corciturile care face rușine neamului românesc și răspândesc neîncredere în calitățile superioare ale rasei noastre¹.

¹ *Ardealul*, București, Anul III, 1943, nr. 27 (3 iulie), p. 6.

BISERICĂ,
SCOALA
SOCIETATE

VOIEVOZI, CNEZI ȘI JUZI DIN SÂNGEORZ BĂI

Dolga Dorin

În Evul Mediu comuna Sângeorz, ca de altfel întreaga zonă a Văii Rodnei se caracteriza prin existența unui bloc etnic românesc. Aici au existat și s-au păstrat într-o lungă perioadă de timp o serie de instituții românești, laice și ecleziastice, dovadă faptul că acestea au fost primele, precum au fost cnezatul, voievodatul și mănăstirea. Existența unor cnezi și voievozi dovedește faptul că societatea românească parcursese un proces de feudalizare, de împărțire în clase și pături sociale. Este vorba despre desprinderea unei pături mai bogate și mai influente din rândul obștilor sătești, formată din cnezi și voievozi.

În anul 1504 este amintit fără a fi nominalizat cneazul din Sângeorz (*de Zanto Georgio*)¹. Cnezii erau conducători și totodată reprezentanți ai satelor având atribuții administrative, judiciare, militare și financiare. În anul 1518 este menționat voievodul Toma (*Thoma waywoda*) din Sângeorz². Termenul de voievod este un termen de origine slavonă, *voivodi*, care înseamnă a conduce și care definește o veche instituție, care nu are însă legătură cu moștenirea slavă. Voievodul s-a ridicat în urma unui proces istoric deasupra cnezilor, care nu sunt altceva decât juzii. Definitiv pentru voievod este atribuția militară. Voievodul din Sângeorz Băi era conducătorul militar al românilor de pe valea superioară a Someșului. În Evul Mediu ridicarea generală a populației la oaste se făcea numai în cazuri de mare primejdie. Încă din anul 1397 în Regatul maghiar s-a hotărât privitor la acesta, dar și la Transilvania, ca la fiecare douăzeci de case de iobagi să se mobilizeze un arcaș, adică un călăreț. În fața pericolului turcesc în creștere regele Sigismund al Ungariei a hotărât în anul 1433 ca la fiecare 33 de țărani unul să primească echipament de călăreț prin contribuția celorlalți³. Pentru nobili participarea la război era o onoare în timp ce pentru țărani constituia o sarcină dificilă deoarece urmau să vină cu echipamentul propriu pe care trebuiau să și-l cumpere sau să și-l procure. Apoi, după anul 1437, când a fost încercată forța țărănească, s-a intrat într-o fază de prudență fără a se renunța definitiv la oștenii țărani. Astfel, la 20

¹ Susana Andea, Avram Andea, „Voievozi și cnezi din Districtul Rodnei în secolele XV-XVI”, în Ionuț Costea, Ovidiu Ghitta, Valentin Orga, Iulia Pop (coordonatori), *Istoria Culturii. Cultura Istoriei. Omagiu Profesorului Doru Radosav la vârsta de 60 de ani*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010, p. 98.

² *Ibidem*, p. 96.

³ *Istoria României în date*, București, 1972, p. 90.

Dologa Dorin

decembrie 1471 magistratul bistrițean a primit poruncă din partea vicevoievodului Transilvaniei să se prezinte cu oștirea proprie și cu cea a românilor din Valea Rodnei la data și locul fixate de voievodul Ioan Pongrácz¹. Cu prilejul expediției de la Belgrad din 16 iulie 1521 împotriva turcilor se menționează explicit participarea românilor din zona Văii Rodnei sub conducerea judeului orașului Bistrița (*item eadem die Wallachis Rodnensibus qui cum domino iudice in bello fuerunt*). La 31 decembrie 1528 Alexe Bethlen, vicevoievodul Transilvaniei, s-a adresat orașului Bistrița pentru trimiterea de trupe precizând ca din rândul acestora să fie „douăzeci de români sulițași și arcași”, iar restul oastei să fie compus din pușcași”².

Voievodul Toma din Sângeorz Băi nu era singurul voievod din Valea Rodnei și nici cel mai vechi menționat în documente. Un document din anul 1450 amintește despre existența voievodului Boda (*Bwda*) din Maieru³. În anul 1503 sunt menționați voievozii Codrea din Maieru și Pascu din Rebra. În anul 1517 este amintit la Năsăud fiul voievodului Pascu. Actul regelui Ludovic al II-lea al Ungariei din 16 februarie 1519 este adresat credincioșilor săi „juzi, jurați și celorlalți cetățeni ai orașului Bistrița și ai târgului Rodna, precum și tuturor voievozilor români⁴ și altor oameni de orice stare și condiție care locuiesc peste tot în Valea și pertinențele acestui târg al nostru Rodna” (*iudicibus, iratis ceterisque civibus civitatis nostre Bistriciensis ac oppidi nostri Rhadnabanya, necon, universis waywodis Wolachis ac aliis cuiusvis status et conditionis hominibus, in valle et pertinentiis eiusdem oppidi nostri Rhadnabanya ubivis commorantibus*)⁵.

Centrele voievodale s-au suprapus peste cele religioase. Într-un document din anul 1450 este amintită existența unor capele de lemn⁶ la Sângeorz Băi și Maieru⁷. Acest lucru nu înseamnă că în restul comunelor de pe Valea Rodnei nu se celebrau slujbe religioase. În lipsa unor capele acestea se efectuau lângă crucile de lemn care existau în fiecare sat, în aer liber.

Scăderea rolului militar al cetății Rodna și punerea districtului Rodnei în subordinea orașului Bistrița în anul 1475 a condus la diluarea și dizolvarea parțială a străvechii organizări instituționale românești. Voievozii cu rosturile lor militare dispar definitiv în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, rămânând doar cnezii cu funcțiile lor sătești mai mult administrative, fiscale și judecătorești⁸.

La 19 noiembrie 1638 este menționat judele Marcu Lupu (*Markos Lupe*) din Sângeorz⁹.

¹ Susana Andea, Avram Andea, *op. cit.*, p. 93.

² *Ibidem*, p. 97.

³ Iulian Marțian, „Un important document din secolul XV”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorico-culturală*, Nr. 17, Năsăud, 1933, p. 172.

⁴ Sublinierea noastră.

⁵ Susana Andea, Avram Andea, *op. cit.*, p. 96.

⁶ Biserici de mici dimensiuni.

⁷ Iulian Marțian, *op. cit.*, p. 172.

⁸ Susana Andea, Avram Andea, *op. cit.*, pp. 93, 101.

⁹ Vasile Lechințan, „Cnezi și juzi din sate bistrițene în litigii din secolul al XVII-lea”, în Emil Ioan Emandi (coordonator), *Revista Bistriței*, Vol. VII, Iași-Rădăuți, Casa Editorială și de Presă „Glasul Bucovinei”, 1993, p. 122.

VOIEVOZI, CNEZI ȘI JUZI DIN SÂNGEORZ BĂI

Pentru secolul al XVIII-lea dispunem de mai multe informații privind juzii din Sângeorz Băi. Astfel, în anul 1711 este pomenit judele Andrei din Sângeorz¹. În toamna anului 1757 magistratul orașului Bistrița a numit pentru anul 1758 următorii juzii comunali din Districtul Năsăud. Pentru comuna Sângeorz a fost numit judele Grigore Varvari². La 11 octombrie 1758 au fost desemnați de către magistratul bistrițean juzii satelor năsăudene. La Sângeorz a fost numit judele Grigore Varvari³. În Conscripția de dare a satului Sângeorz din anul 1750 la rubrica impozitului în anul 1748 în dreptul lui Andrei Spaimoc (*Andre Spajmok*) există mențiunea „judele satului” (*judex pagi*), în anul 1749 în dreptul lui Vasile Mărcuș (*Vaszilla Markusch*) mențiunea „fost jude al satului” (*fuit judex pagi*), iar în dreptul lui Oprea a lui Pintelei (*Opre a Pinteleszi*) există mențiunea „judele satului” (*judex pagi*)⁴. Se pare că în anul 1748 jude al satului Sângeorz Băi era Andrei Spaimoc, în anul 1749 Vasile Mărcuș, iar în anul 1750 Oprea a lui Pintelei. Alături de aceștia sunt menționați subadministratorii (*subvillicus*), care erau ajutoarele primarului. În aceeași conscripție de dare în anul 1748 în dreptul lui George a lui Orșa (*György a Orscha*) există mențiunea „subadministrator” (*subvillicus*), în anul 1749 în dreptul lui Onigaș al Varvarei (*Oniga a Varvari*) există mențiunea „fost subadministrator” (*fuit subvillicus*), iar în același an în dreptul lui Lupul a lui Lichi (*Lupul a Liki*) există mențiunea „subadministrator” (*subvillicus*)⁵. Se pare că în anul 1748 subadministrator al satului Sângeorz Băi era George a lui Orșa, în anul 1749 Onigaș al Varvarei, iar în anul 1750 Lupul a lui Lichi. În anul 1752 la Sângeorz este menționat subjudele Opre Pinteleșc⁶. La 26 septembrie 1760 magistratul bistrițean i-a confirmat pentru perioada 1760-1761 pe juzii comunali din Districtul Năsăud. Printre cei confirmați în funcția de jude s-a numărat și Nicolae Oanea din comuna Sângeorz⁷. În anul 1752 La 2 octombrie 1761 magistratul din Bistrița i-a confirmat pe noii juzi ai satelor năsăudene. Pentru satul Sângeorz a fost confirmat judele Grigore a Popii⁸.

Din câte putem observa funcția de jude era efemeră. Juzii puteau fi schimbați în fiecare an. Numirea unei persoane în funcția de jude depindea de magistratul bistrițean. Judele era ales de către magistratul din Bistrița dintre trei săteni români destoinici trimiși de către fiecare sat. În cadrul ceremoniei de investire juzii rosteau un jurământ punând mâna pe magistratul bistrițean⁹. Formula de jurământ depusă de către juzi la investire era următoarea: „Eu ... jur pe Dumnezeu că la porunca preafîntă a domnitoarei țării noastre¹⁰, la toate

¹ Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.B.N.A.N.), *Colecția personală Anton Coșbuc*, dosar 18, f. 29.

² Virgil Șotropa, „Revolta Districtului Năsăudean 1755-1762”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 22, Năsăud, 1937, p. 132.

³ *Ibidem*, p. 173.

⁴ S.J.B.N.A.N., *Colecția personală Iulian Marțian*, registru 223, ff. 30 f-v, 31.

⁵ *Ibidem*, ff. 30 v, 32.

⁶ Virgil Șotropa, „Mănăstiri și călugări în Valea Rodnei”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 27, Năsăud, 1940, p. 125.

⁷ Idem, „Revolta Districtului Năsăudean 1755-1762”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 23, Năsăud, 1938, p. 327.

⁸ *Ibidem*, p. 387.

⁹ *Ibidem*, p. 327.

¹⁰ Împărăteasa Maria Tereza.

Dologa Dorin

întrebările ce mi se vor pune – nu numai în ceea ce mă privește pe mine – voi mărturisi totul, de la cel mai de căpetenie lucru până la cel mai neînsemnat și nu voi ascunde nimic ci voi băga bine de seamă și la depozițiile celorlalți săteni, ca nimeni dintre ei să nu ascundă ceva, iar dacă cineva ar cuteza să ascundă ceva atunci fără considerare la religie, națiune, prietenie, persoană, prietenie ori dușmănie, toate le voi descoperi conștiincios. Așa să-mi ajute Dumnezeu”¹. Fiecare jude sătesc trebuia să plătească primarului și conducătorilor orașului Bistrița câte un dar pentru a obține funcția. În cazul în care erau câte trei sau patru candidați era numit cel care oferea mai mult, însă celorlalți candidați nu li se înapoiau darurile. Practic juzii își cumpărau funcția. Judele numit își recupera banii cheltuiți cu oferirea darurilor primarului și conducătorilor orașului Bistrița introducând banii respectivi în contul cheltuielilor satului. În aceste condiții juzii erau considerați de către locuitori ca fiind „o mare povară pentru sate”². În afară de aceasta juzii se bucurau de anumite privilegii. În prima jumătate a secolului al XVIII-lea în fiecare comună s-au acordat pământuri juzilor pe care sătenii erau obligați să le cultive gratis. Juzii erau de asemenea scutiți de plata contribuțiilor³. Satele năsăudene au cerut în anul 1750 ca juzii să nu mai fie numiți de către magistratul bistrițean, ci să fie aleși de către locuitorii satelor⁴. În urma revoltei satelor Districtului năsăudean, în anul 1759 magistratul bistrițean a permis satelor năsăudene să-și aleagă singure juzii. Satele au primit cu neîncredere vestea. Locuitorii satului Sângeorz au răspuns cu prudență că vor vedea ce vor face alții, căci li se pare curios să aleagă în chiar atunci un jude⁵. În anul 1765 în comune s-au introdus casele comunale (administrația financiară proprie) și s-a decis ca în funcția de jude să fie aleși numai bărbați vrednici și harnici⁶.

Deși juzii din Valea Rodnei nu aveau importanța pe care o au astăzi primarii, ei au apărut atât cât le-a stat în putință drepturile românilor în relațiile cu autoritățile superioare, cum era magistratul orașului Bistrița, astfel încât aceștia merită întreaga noastră atenție și apreciere. Fiind atestată documentar în anul 1245, având o biserică menționată documentar în anul 1450 și un voievod în anul 1518, localitatea Sângeorz Băi se poate mândri datorită vechimii sale și a faptului că în Evul Mediu a fost un centru voievodal și religios în valea superioară a Someșului Mare.

¹ Virgil Șotropa, *op. cit.*, p. 387.

² Idem, „Revolta Districtului Năsăudean 1755-1762”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 22, Năsăud, 1937, p. 10.

³ Ștefan Buzilă, „Protopopii și vicarii Năsăudului”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 27, Năsăud, 1940, p. 318.

⁴ Virgil Șotropa, *op. cit.*, p. 10.

⁵ Idem, „Revolta Districtului Năsăudean 1755-1762”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 23, Năsăud, 1938, p. 262.

⁶ Idem, „Răboaje din trecut”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică-culturală*, Nr. 4, Năsăud, 1924, p. 94.

VAE VICTIS!

IOAN MACAVEI

Este vorba despre frații noștri de la Năsăud.

Ca să ne ocupăm de frații năsăudeni, ne dă însă corespondența d-lui Publiu, publicată în coloanele ziarului nostru nr. 35 a.c.

D-l Publiu ne pune în o oglindă destul de elocventă trista stare a împrejurărilor politice în care au ajuns năsăudenii. Și a scris d-l Publiu, - deși cam târziu, dar totuși la timp potrivit, - despre „păcatele politice” ale năsăudenilor. Asupra noastră, îndeosebi, a făcut o bună impresie destăinuirile pe care ni le face d-l Publiu pe calea publicității în ceea ce atinge pe năsăudeni.

Noi, din parte-ne, suntem de fermă credință, că d-l Publiu, prin corespondența d-sale, reprezintă întrucâtva vederile unor oameni normativi pentru năsăudeni. Și dacă este dreaptă credința noastră, dacă este adevărată părerea noastră, atunci suntem siguri că d-l Publiu, în parte, va reuși cu „dorințele d-sale”.

Dar, fiind vorba de afacerile năsăudene, - care sunt în cele din urmă afaceri publice românești, - ne-am ține îndreptățiți a dezvolta pe teren mai larg și pe câmpul deschis al opiniei publice românești cauza năsăudenilor.

Constatăm alături cu d-l Publiu, mai întâi, că năsăudenii de la anul 1861 până la anul mântuirii 1889, adică timp de 28 ani, au fost cu tot dezlipiți de politica noastră națională românească. D-l Publiu ne-o mărturisește aceasta. Noi numai o constatăm. Și este de-ajuns că o constatăm aceasta, după mărturisirea unei persoane, credem, destul de autoritar pentru năsăudeni. Noi nici nu voim a dovedi zisele noastre, căci cine nu a înțeles pe Publiu, nu ne vom înțelege nici pe noi. Iar cei ce ne înțeleg, pot să se achite cu d-l Publiu în modul și ferma cum le place.

Destul este că năsăudenii s-au crezut destul de puternici ca să-și apere interesele lor ei de ei, fără a avea lipsă de concursul altor români de inimă din alte centre românești. Năsăudenii au avut totdeauna anumiți oameni, numiți „stâlpii districtului” care, după împrejurări, s-au tot perindat, ținând cu toții la tradiționala politică: „mână bună cu guvernul”.

Punem însă întrebarea: în stare sunt stâlpii de astăzi ai districtului ca să facă ruptură între dânșii și guvern? Pentru că aceasta, așa credem noi, este dorința d-lui Publiu.

Dacă sunt în stare să o facă, voim să vedem faptele! Voim cu deosebire să vedem a se face aceasta din partea „stâlpilor districtului”. Mai precis, voim să vedem și să cunoaștem pe acei oameni care, ca cunoscători de afacerile năsăudene, să-i vedem și sacrificându-se pe

IOAN MACAVEI

pentru apărarea tuturor bunurilor năsăudene. Aceștia și numai aceștia pot fi „stegarii” domnului „Publiu”. Dacă pe alții înțelege, atunci o mărturisim sincer, a greșit d-l Publiu.

La Năsăud unde, o spunem cu mândrie, este un magazin de știință, așteptăm să vedem și tot pe atâta putere de morală și conduită politică precisă. Știința și-a adus tributul său, conduita politică își produce astăzi fructele amare și greu de înghițit pentru năsăudeni. Lumea românească aștepta de mult hotărârea politică a năsăudenilor. Nu au făcut-o aceasta – este în cele din urmă vina lor pentru cele ce pățimesc astăzi, pentru cele ce sufăr astăzi împreună cu întreg corpul național, de la care și-au întors capul.

Dar, ca să fim pe cât numai se poate de obiectivi, am voi să mai știm una, dacă poate avea loc întrebarea: care și câți sunt dintre năsăudeni care împărtășesc vederile Partidului Național-Român și ce au lucrat pe calea publică pentru vederile lor? Știindu-le aceste am voi să punem în cumpănă pe guvernamentalii și membrii Partidului Național-Român!? Aceasta pentru aceea, căci nu ne-ar veni a crede d-lui „Publiu”, că toți năsăudenii ar fi guvernamentali!

Știindu-se aceste, d-l Publiu se poate afla în elementul d-sale, iar noi românii vom ști, dacă se poate cimenta un partid puternic și rezolut pentru apărarea intereselor grănicerești!? Părerea noastră este, că numai pe calea aceasta se pot cunoaște oamenii și numai pe calea aceasta putem cunoaște convingerile individuale ale tuturor acelor năsăudeni, care să simt în putere, de a se și expune și de a se și apăra, și în cele din urmă sau de a dobândi sau de a se jertfi.

Le zicem aceste, deoarece vedem că acolo au ajuns lucrurile.

Și iată pentru ce: comisiunea guvernului unguresc aleasă pentru regularea afacerilor năsăudene și-a terminat însărcinarea avută, cel puțin așa ne spun foile patriotice. Statutul despre administrarea fondurilor năsăudene a primit sancționarea Preaînaltă și este, după cum ne spune d-l Publiu, impus năsăudenilor.

Procesul cu familia Kemeny-eștilor, - lucru hotărât, după informațiile noastre, - au să-l piardă năsăudenii, iar rebonificare familiei respective se va face din obligațiunile de stat care compete năsăudenilor din regalii și din alte bonuri grănicerești.

Vine acum întrebarea, - că să nu enumerăm alte multe taine, - din ce se vor susține școlile din întreaga graniță? Și destul este ca să fie nimicici mai întâi grănicerii pe terenul acesta, ca să-i vedem cu finea anului curent înjugați în iobăgie. Iar aceasta în veacul al XIX-lea.

Dacă noi greșim, - nu vor greși năsăudenii...!

Dar să continuăm.

D-l Publiu, - așa credem noi – greșesc când susține ca inteligența din afară de Năsăud să vină la Năsăud, ca să se înțeleagă în privința alegerii noilor membri din comitetul fondurilor.

Năsăudenii, - stâlpii districtului, - poate și aici în această cauză vitală pentru dânșii au fost târzii. „Stâlpii districtului” trebuiau siliți ca să deie invitațiile de lipsă în această importantă cauză tuturor comunelor grănicerești. Dacă nu au făcut aceasta, vina cade asupra

VAE VICTIS!

lor, iar nu asupra organelor administrative, care știu lucra la poruncă.

Întrebarea și aici este limpezită: ce să caute inteligenți din afară de Năsăud „la domnii din Năsăud” ai d-lui Publiu, dacă nici ei între ei nu au luat o hotărâre solidă față cu apărarea intereselor grănicerești? Corespondența d-lui Publiu ne întărește în convingerea noastră. Ca să poți da altora povețe, trebuie să fii povățuit mai întâi tu însuși!

D-l Publiu trebuia să zică: ne doare pe toți năsăudenii, veniți în jurul meu, mă fac stegarul sau: provoc public pe Petru și Pavel, ca să se facă stegarii. Numai cu dorințele, rămâi cu buzele fripte și cu inima arsă de durere.

După toate aceste, alături cu d-l „Publiu” să ne dăm și noi părerea asupra cauzelor năsăudene, chiar displăcând „domnilor” de la Năsăud!

Să fim cu toții lămuriți!

Năsăudenii au putut învăța mult de la publiciștii români. Publiciștii români au reprezentat întotdeauna opinia publică română. Pentru această opinie, care a fost o convingere politică sinceră și neșovăitoare, s-au expus și sacrificat domnii George Barițiu, Al. Roman, Poruț, Păcurar, Bobancu, Slavici, Albu, și peste tot pentru cauza română s-a expus cel mai cu autoritate și mai iubit bărbat al nostru, d-l general Doda. În fine, suntem gata a ne expune asemenea lor și pentru convingerile noastre politice toți aceia, care nu ne uităm în sân, ci privim cu mândrie și nejenăți în ochii adversarilor noștri. Susținem în cele din urmă lupta cinstită și între marginile legii.

Și nimănui nu vom concede că publiciștii români nu și-au făcut datoria cu sfințenie și rezoluție.

Ne-am mira mult dacă între năsăudeni nu s-ar afla oameni care, puși fiind la locul lor sau aflându-se acolo unde sunt puși, să nu riște a se lupta pe calea legii pentru apărarea drepturilor lor.

Alții se expun pentru drepturile politice ale tuturor românilor, iar alții să rămână reci față cu zdruncinarea legitimei lor drepturi.

Atât de aspre să fie neînțelegerile de la Năsăud? Ne mirăm, mult ne mirăm! Nu știu năsăudenii unde e Tronul? Nu știu dânșii că Tronul le-a garantat drepturile care astăzi le sunt puse sub întrebare?

Dacă cu toții nu sunt în stare decât a se umili, - tăcând umilească-se până la sfârșit! Cauzele năsăudene nu se pot apăra prin umilință. Năsăudenii s-au convins despre aceasta. Năsăudenii trebuie să facă „tabula rasa” peste trecut, să se deștepte, să se aleagă ce e bun și drept din ce e neputincios ca, apoi, dând mâna cu întreg corpul național român, de la care au dezertat, să înceapă acea „luptă intensivă” a d-lui Publiu pentru drepturile lor, pe care o susține națiunea română pentru drepturile ei, de care sunt legate și drepturile năsăudenilor.

Pe calea publică, - iar nu între patru ochi, - și în locașurile publice, de care amintește d-l Publiu, se pot apăra drepturile unui popor. Cel cu durerea spună-și durerea pe calea publicității, tot așa cel cu bucuria. Năsăudenii, însă, își mistuiesc durerea în sân, alături cu „stâlpzii districtului”, care, azi-mâine, vor fi ruine.

Iar părerea noastră ultimă este, ca să nu-și mai pună năsăudenii întrebări, că oare bine e așa sau așa? Hotărască-se pentru o părere, miar în această privință le zicem ca să se

IOAN MACAVEI

dezbrace de omul cel vechi, adică, calce în picioare „oportunismul” îmbrăcându-se în haina „rezoluțiunii” naționale, în haina lepădării de sine, în haina virtuții și, astfel făcând, să-și deschidă o cale nouă, dreaptă și sigură. Fără să știe Tronul, ministerul și întreg parlamentul, că nedreptate li se face și că nu mai pot suferi nedreptatea.

Nimeni nu va putea zice că pașii năsăudenilor sunt făcuți din patimă sau ură națională, precum nimeni nu va putea zice că năsăudenii nu și-au făcut datoria.

Ceea ce nu au făcut până acum, ducă în deplinire astăzi. Rămânând însă și mai departe reci, vom avea trista ocazie să vedem și să învățăm, cu toții, până unde ajunge servilismul politic!?

Iar mai la înțeles, cauza năsăudenilor este: „in necessariis, in dubiis libertas, in omnibus caritas¹”. Spus-am adevărul²?

¹ În anumite lucruri, în lucruri dubioase libertate, în toate lucrurile, caritate

² *Tribuna*, Sibiu, Anul VI, 1889, nr. 39 (18 februarie/2 martie), p. 153.

BĂILE DE LA SÂNGEORGIU

(Comitatul Bistrița-Năsăud)

Petrecând de mai multă vreme la băile de la Sângeorgiu, care din punctul de vedere al calității și bunătății apei pot fi numărate între cele dintâi ape minerale din Europa, mi-am propus a scrie ceva despre sezonul din anul acesta, crezând că prin aceasta voi face un bun serviciu publicului românesc.

Mai întâi promit, că după cât știu eu, aceasta este unica baie din întreaga Transilvanie care este și proprietate românească. Este proprietatea comunei Sângeorgiu, o comună românească cu 3.000 suflete, exarendată de o societate acționară „Hebe”, pe timp de 30 de ani.

Comuna Sângeorgiu se află pe valea Someșului-Mare între Năsăud și Rodna, două ore și jumătate de la Năsăud și o oră de la Rodna, iar de la Bistrița, unde este cea mai apropiată gară, de circa 3-4 ore cu trăsura.

Izvoarele de aici, în număr de 5, sunt unele din cele mai vestite din Europa, atât prin cantitate. După analiza cantitativă izvorăsc în decurs de 24 ore peste 420 hectolitri, iar după analiza cantitativă, făcută mai pe urmă de d-l prof. Ludwig din Viena la 1885, s-au constatat din 10.000 echivalenți de apă următoarele substanțe chimice:

Clorcalciu.....	3 x 3528
Clornatriu.....	24 x 8780
Natron dublu acid carbonat.....	34 x 5699
Calciu dublu acid carbonat.....	18 x 2187
Magneziu acid carbonat.....	5 x 5186
Oxidul de fier acid carbonat.....	0 x 1535
Acid silicic acid carbonat.....	0 x 5356
Urme binecunoscute de Lithium și Brom	

Suma 84 x 9271

Ar face foarte bine societatea acționară „Hebe”, dacă pe baza analizei chimice ar publica o broșură în care să se facă comparațiune din acest punct de vedere cu celelalte izvoare minerale de acest soi din Europa, dar totodată ar face bine să publice datele statistice, câte numai se află în privința bolilor ce s-au vindecat prin această apă. Cunosc și eu în persoană mulți care s-au vindecat de boli de stomac și peste tot de digestie, de reumatism, de ficat, etc.

De notat este că aceste băi numai de circa 3 de ani au început a deveni cercetate de oaspeți, iar exportul a început numai de vreo 15 ani, de aceea nu este a se lua în nume de rău, dacă mai lipsește mult din confortul cum se află la alte băi vestite, dar cu timpul, toate se vor face și până acum s-a făcut un bun început. Societatea a ridicat un grandios hotel cu o mulțime de odăi ce se închiriază la oaspeți cu prețuri relativ moderate de la 50 cr.(crețari, s. n.) până la un florin și 20 cr. pe zi.

BĂILE DE LA SÂNGEORGIU – Comitatul Bistrița-Năsăud

Pe timp îndelungat se dau și mai ieftin. În anul acesta s-a clădit o frumoasă și bine aranjată scaldă rece cu patru bazine și circa 50 cabine. În anii din urmă s-au făcut o mulțime de plantațiuni care, nu peste multă vreme, au să deie o frumoasă pădure. Hoteluri sunt două, unde poate să capete omul întreg vîptul în abonament la zi cu 1 fl. 20 cr. un oaspe poate ieși cu spesele de 2 fl. 50 cr. – până la 3 fl., ceea ce la puține băi se va putea întâmpla. Dimineața și seara cântă o bună muzică, angajată pentru întreg sezonul. Pentru distragerea oaspeților se aranjează în fiecare Duminică baluri, iar peste săptămână concerte, tombolă, etc. Pentru iubitorii de frumusețe naturală se aranjează excursiuni la valea Vinului, o scaldă în pădurea de molid ce se poate face în vreo două ore, unde poate să guste omul cele mai pitorești prospecte, unde se află calde reci de o temperatură de 7-9 grade Celsius. Dar, apoi, se pot face excursiuni prin munți, care sunt foarte aproape, între care excursiuni mai recomandabilă este la Pasul Rotunda, unde se poate ajunge în 5 ore, prin urmare se pot face ușor peste zi.

Iubitorii de etnografie mai află aici un popor românesc compact, laborios și în toată privința întreg. Întreg ținutul este românesc care își conservă cu multă scumpătate limba, obiceiurile și portul frumos și necorupt.

Mai accentuez la acest loc, că a fost fericită ideea aceluia care au întemeiat societatea „Hebe”, pentru că s-a înconjurat primejdia de a cădea aceste izvoare în mâini străine, care umblau mai înainte să le cumpere sau să le exarendeze de la comună. Scopul de frunte al acestei societăți n-a fost speculativ, ceea ce se dovedește prin împrejurarea că în 11 ani n-a împărțit nici un creștar din dividendă, ci a lăsat-o pentru a se continua cu dânsa ameliorările stabilimentelor, ci scopul a fost ridicarea acestor calde și mai presus de toate conservarea caracterului românesc al acestei calde, ca așa să aibă și românii din această țară, precum și cei din vecinătate, un punct de întâlnire, unde să nu fie supărați și șicanați de nimeni, precum s-a întâmplat la late calde din țară. Că a fost bună sau rea această idee, o va dovedi viitorul, dar mi se pare că o dovedește și prezentul, după cum vom vedea mai la vale.

În anii din urmă s-au fost ridicat multe obiecțiuni față cu direcțiunea societății, între care erau: pentru ce s-a clădit întâi hotelul și nu scaldele, pentru ce s-a clădit în stil așa mare, pentru ce nu se îngrijește de un administrator mai corespunzător, care să știe primi și tracta oaspeții? Este adevărat că, practic, lucru n-a fost de a clădi cu un capital fundațional de 10.000 fl. un hotel de 23.000, care ca atare luat nu poate aduce interesele recerute, dar cu toate aceste, rău nu este că s-a clădit, lipsa lui era foarte simțită și în cele din urmă societatea nu are pierdere pentru că acesta are să fie la timpul său răscumpărat. Dacă se vor clădi și scâlzile cele calde pe baza cărora se va putea face reclama mai extins, se speră că scaldele vor fi mai bine frecventate, prin urmare și hotelul va aduce procente capitalului său.

Încât privesc imputările față cu administratorul, această întrebare s-a îndreptat deja, pentru că direcțiunii i-a succes a lua un administrator, care trebuie să mulțumească pe fiecare, în persoana directorului de la școala fundațională, d-l Mihai Domide, un bărbat nu numai cu pricepere în afacerile lui concretizate, dar de u zel și tact rar și cu inimă pentru prosperarea scaldelor. De când a primit acest domn funcționarea sa s-au și îndreptat foarte multe lucruri, s-au făcut multe ameliorări, iar publicul este pe deplin mulțumit.

BĂILE DE LA SÂNGEORGIU – Comitatul Bistrița-Năsăud

Am pomenit, pe scurt, aceste împrejurări, pentru ca publicul cel mare să vadă stăruințele societății „Hebe” întru a promova progresul acestor stabilimente și întru a realiza intențiunea de a face din aceste scalde un centru de convenire, mai ales pentru românii din toate părțile, unde să se poată cunoaște, unde să-și poată petrece nejenăți de nimeni și în spirit românesc, unde să-și poată schimba ideile și unde, pe banii lor, să-și poată afla momente plăcute de distracție.

Și se pare că realizarea intențiunii societății „Hebe” nu este departe. Numărul oaspeților din acest an peste tot s-a înmulțit ca niciodată până acum. Pe când în anii trecuți abia am ajuns la 100 familii, în anul acesta până astăzi sunt 140, dintre care absolut majoritatea sunt români de prin toate părțile, după cum se vedea din următoarea nominare: Dănilă Lica, avocat din Bistrița; Ioan Florian, prezident de tribunal din Odorheiul Secuiesc; Anton George, asesor la sedria orfanală din Bistrița; Silviu Bolfă, cancelist pens. din Năsăud; Gherasim Domide, preot din Rodna; Dr. Leon Scridon, pretor din Bistrița; Sever Orban, preot din Coșna; George Șandor, proprietar din Cuieșd; Maxim Pop, prof. din Năsăud; Andreiu Vodă, preot din Urmeniș; Vladimir de Rene, preot din Margina (Bucovina); Dr. Artemiu P. Alexi, prof. din Năsăud; August Frățilă din Bârlad (România); Dr. Teodor Mihali, avocat din Dej; Al. De Frank din Bistrița; Alexandru Hangea, locotenent din Odorheiul Secuiesc; Gavril Precup, stud. filos. din Pesta; Ileana Miron Ruști din Leș; Ioan Niculescu, director de liceu din Botoșani (România); Christe Mani din Botoșani; Simeon Mândrescu, stud. în litere din București; Eugen Crișan, mare proprietar din Reghin; Victor Dihon, învățător din Bucovina; Ioan Lupoai, prof. din Năsăud; Gavril Ruști, plugar din Măgura; Vasile Gr. Borgovan, prof. din București; Gavrilă Vertic, jude de tribunal din Bistrița; Ilariu Hodoș, prof. din București; Solomon M. Haliță, prof. din Bârlad; Popeneciu, protojude din Bran; Dr. Emil Filipan, medic din Năsăud; Galaction Șagău, protopop de Idicel; Ioan Nicoară, stud. filos. din Feleac; Mihail Orbonaș, avocat din Reghinul Săsesc; Ioan Gheție, prof. din Năsăud; Scarlat Balint, comerciant din București; Ilie Nedelcu căpitan ces. r. din Bistrița; Gregoriu Drăgan, învățător din Ilva-Mare; Mihail Mihăilaș, căpitan c.r. din Olmutz; Dr. Alexandru Pop, medic din Reva-Ujfalu (Banat); Samoil Poruț, consilier minist. pens. din Bistrița; Iacob Pop, învățător din Năsăud; Gavrilă Man, avocat din Bistrița; Anastasia Rotar din Feldru; Gregoriu Moisil, vicar foraneu din Năsăud; Ioan Isip, protojude pens. din Rodna; Ioan Jarda, director școala fundațională din Năsăud; Iuliu Pop, învățător din Năsăud; Maria Fizeșan din Abrud; Vasile Popițan, căpit. Pens. din Bistrița; Iacob Morariu, oficial poștal pens. din Bistrița; Maria Radoicov, soție de căpitan din Rusciuc (Bulgaria); Ioan Ciocan, director gimnaziu din Năsăud; Victor Tomovici, oficial consist. din Cernăuți (Bucovina); Gavril Scridon, prof. gimnaziu din Năsăud; Alexandru Nemeș, jude regesc din Orăștie; Luchi Jozsef, major de honvezi din Bichiș-Giula; Agafta Goran, preoteasa din Kozarvar; Dr. Paul Tanco, prof. gimnaziu din Năsăud; Teodor Cotuți, preot din Ding.

Este impunător a vedea o societate românească atât de frumoasă și atât de aleasă. Orice petrecere, orice excursiune are caracter românesc. Amintesc de o excursiune ce s-a făcut în 30 iulie la valea Vinului, la care au participat peste 70 persoane. Dintre baluri amintesc cel de la 27 iulie când s-a aranjat de către junimea universitară aflătoare la scalde cu

BĂILE DE LA SÂNGEORGIU – Comitatul Bistrița-Năsăud

Scop filantropic, la acela a participat foarte multă lume, așa încât la Quadrille abia au încăput în spațioasa sală a hotelului. Deie Dumnezeu ca pe anul viitor să se adune un public românesc și mai numeros¹.

Peregrinul.

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul VII, 1890, nr. 170, pp. 678-679.

Maiestatea Sa în Transilvania

Bistrița, 13 septembrie

Mitropolitul Miron Roman a adresat Maiestății sale următoarele cuvinte¹:

„Între raporturile noastre interne care adeseori dau prilejul la serioase îngrijiri, ne este totdeauna o mare mângâiere sufletească a recunoaște mulțumitori că Maiestatea Voastră într-o formă întindeți asupra tuturor supușilor credincioși, fără deosebire de credință și naționalitate, grația de Monah și părintească purtare grijă. Iar în ziua de astăzi, în care noi, în șirul celorlalte deputațiuni omagiale bisericești și lumești, încă avem fericirea de a saluta cu omagială venerațiune pe Maiestatea Voastră, cel mai Înalt protector al bisericii noastre, la granița extremă a arhidiecezei noastre, bucuria noastră este cea mai mare și-așa sperăm, - nesecată. Orice părere vor avea alții despre biserica noastră, care a trecut peste multe peripeții, noi putem da și cu acest prilej Maiestății Voastre asigurarea solemnă că clerul și poporul credincios al bisericii greco-orientale române din patrie își va păstra totdeauna nepătată, drept cea mai înaltă a sa virtute civică, credința sa tradițională către Tronul glorios al maiestății Voastre, precum și respectul supus către organismul legal al statului și peste tot va face tot ce-i stă în putință în interesul binelui comun, observând totodată interesele legale vitale ale religiei și bisericii noastre. Pe lângă această adevărată, nestrămutată omagială închinare, cu cea mai profundă venerațiune, recomand biserica noastră și instituțiunile ei fundamentale și în viitor nesecatei grații de monah și binevoitoare, părinteștii purtări de grijă a Maiestății Voastre, ca Maiestatea Voastră încă mulți ani să-și poată realiza Preaînaltele și înțeleptele intențiuni de monarh spre binele poporului credincios și mulțumitor. Maiestatea Sa, Preagrațiosul nostru Monarh să trăiască la mulți ani fericiți!” (Cuvintele din urmă, mitropolitul le-a rostit românește).

La alocuțiunea mitropolitului Miron, Maiestatea Sa a răspuns:

„Cu mulțumită sinceră primesc omagiile și expresiunea alipirii credincioase a clerului bisericii greco-orientale române. Fiți asigurați că cel mai tare bastion al bisericii și naționalității d-voastre este organismul legal al statului. Considerați de problemă de căpetenie

¹ Vizita împăratului Franz Iosif, la Bistrița, a avut loc în anul 1891, unde a asistat la manevrele militare. Guvernul maghiar a permis, cu ocazia primirii delegațiilor bisericilor greco-catolice și ortodoxe românești, și atingerea chestiunii de naționalitate de către mitropolitul ortodox Miron Romanul, într-un text cenzurat totuși. Gestul viza și producerea unei bune impresii asupra României, a cărei apartenență la Tripla Alianță constituia un lucru deloc de neglijat. La manevre asista și ministrul de război român, generalul Lahovary. Schimbarea de atitudine era vizibilă, deoarece în timpul guvernului Tisza nu s-a permis vreunui prelat român să țină un discurs în spirit național în fața împăratului cu ocazia unei recepții. Mitropolitul a dat expresie grijilor sale naționale. El l-a asigurat pe monarh că va promova binele comun, prin aceasta înțelegându-se interesele de stat, cu condiția asigurării existenței naționale și politice a românilor (Dorin Dologa, *Lupta națională din Transilvania, 1867-1914* în „Revista Bistriței, Anul XXVII, 2013, p. 183).

Maiestatea Sa în Transilvania

a chemării d-voastre sfântă a cultiva nu numai pacea confesională, ci și pacea dintre naționalități. Vă asigur, pe lângă expresiunea grației Mele regești, că biserica și instituțiunile ei fundamentale pot conta și în viitor la binevoitoarea Mea purtare de grijă”.

Deputațiunii bisericii greco-catolice, condusă de mitropolitul Vancea, Maiestatea Sa a răspuns:

„Expresiunea omagiului și credinței clerului român al bisericii greco-catolice o primesc cu mulțumită intimă. Nedubitând, că pe lângă aceste virtuți moștenite de la antecesorii voștri, întru gloria lui Dumnezeu și binele patriei veți fi servitori tot atât de zeloși ai bisericii, ca și fii credincioși ai patriei. Vă asigur bucuros și pentru viitor de grația Mea regească”.

Deputațiunii clerului și statului romano-catolic din Transilvania Maiestatea sa a răspuns:

„Erau cu bucurie și mulțumită cordială la cunoștința asigurarea aceasta nouă a alipirii credincioasă tradițională a bisericii, clerului diecezan și statului romano-catolic din Transilvania. Fiți în viitor în cercul credincioșilor d-voastră propagatorii moralității religioase. Cerând binecuvântarea cerului asupra activității d-voastră, vă asigur de grația Mea regească nestrămutată”.

Deputațiunii bisericii evanghelice, Maiestatea Sa a răspuns:

„Omagiile și expresiunea credinței districtului bisericesc evanghelic reformat din Transilvania le primesc cu mulțumită. Cu mulțumire recunosc că până acum v-ați afirmat drepturile autonome spre binele bisericii și totdeauna între marginile legii. Din acest motiv vă asigur și în viitor de grația Mea regească”.

Deputațiunii comitatelor și orașului Bistrița, Maiestatea sa a răspuns:

„Omagiile comitatului Bistrița-Năsăud și ale municipiilor învecinate le primesc cu cea mai intimă mulțumită. Aud cu bucurie că în împlinirea datorințelor oficiale sunteți înflăcărați de iubire către patrie și rege și sunt convins că pătrunși de aceste nobile sentimente și în viitor veți conlucra cu toată abnegațiunea la promovarea bunăstării poporului. Primiți și duceți și trimițătorilor d-voastră salutarea Mea regească”.

Deputațiunii bisericii evanghelice de confesiune habsburgică, condusă de episcopul Teutsch, Maiestatea Sa a răspuns:

„Vă mulțumesc de asigurarea înaltă a credinței nestrămutate și de salutul ce-Mi aduceți numele bisericii d-voastre. Cu mulțumire aud că soții d-voastră de credință și naționalitate sunt pătrunși de sentimente de recunoștință și mulțumire. Sper că veți păstra și în viitor aceste sentimente prin alipire credincioasă către Tron și legile patriei, scutiți de amândouă. În aceasta vă însoțesc dorințele Mele cele mai bune”.

Astăzi dimineața mai primim următoarea telegramă de la Bistrița: primind deputațiunea izraeliților, doi rabini au rostit o binecuvântare mișcătoare asupra Maiestății sale. Maiestatea Sa, în mod evident, plăcut atins, a zis de două ori „Amin!”. Și a făcut semn de mulțumită. Apoi a asigurat deputațiunea de grația Sa regească¹.

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul VIII, 1891, nr. 195, p. 777.

POPORUL ROMÂN ÎN OGLINDA POEZIEI SALE

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Motto:

*Nimic nu ne ajută să cunoaștem un popor mai bine decât produsele poetice, acele izbucniri naturale ale geniului său. Într-unsele aflăm că un microcosmos, trecutul, aspirațiile, sentimentele și aptitudinile aceluia popor.
Albina Pindului de la 1 mai 1875*

- II -

Dar să ne oprim aici!... Undele Danubiului și ale Prutului, murmurul apelor din Carpați ne invită cu gravitate să ascultăm armonia unor melodii pline de dulceață și melancolie, produsă de lira unui popor-poet...

Ecoul reflex din văile Balcanului și piscurile Carpaților ne leagă printr-un farmec divin, să asistăm la un concert melodios al unui popor de barzi.

Din ceata barzilor români mi-am ales astă-dată pentru a trata despre unul singur, dar cel dintâi și cel mai eminent poet român. Numele său este un nume colectiv, un nume ce involua expresia și ființa întreagă a unui popor, este însuși poporul român... Această temă nu este nouă, s-a tratat de puteri cu mult mai abile și mai eminente decât ale mele¹; și dacă tot o fac aceasta, o fac îndemnat de abundența materialului, cât și din interesul cel mare ce-l are poezia poporală pentru literatură și pentru limbă, care sunt surori gemene.

Dacă poezia este expresia cea mai fidelă a tuturor dispozițiilor interne la un individ ca și la un popor, dacă ea este adevărată interpretare a tuturor dorințelor și aspirațiilor, - atunci poate să cânte cineva cântări de jale și elegii, când inima-i cere veselie? Sau poate cineva să cânte de veselie, când inima i se îneacă în dureri și suferințe? Și poetul unui popor putea-va el cânta în carmini veselitori, când poporul său îndură suferințe și apăsări teribile, când biciul tiraniei, flagelul sorții crunte stoarce suspine și lacrimi din ochii fraților și ale surorilor sale? Nu! La această transformare nu ne abil poetul, cu atât mai puțin un popor-poet. Inspirația și dispozițiunea internă este criteriul poetului, fără de care seamănă cu monotonia unei grădini fără de flori, cu o violină fără rezonanță. Să fie cugetarea unui poet cât de nobilă și ornamentul ideilor cât de elegant, lipsindu-i afectul inimii și inspirația, îi lipsește armonia, îi lipsește acea flacăra cerească, ce dă naștere la farmecul poeziei. Poezia unui popor este istoria sa. Ea este tabloul original în care

¹ I. Vulcan, 1869, 1870.

e portretizată viața sa întreagă. Rar popor se află atât de favorizat de geniul poeziei ca poporul român, rară națiune sacerdotează la altarul muzelor cu atâta pasiune și cu atâta entuziasm ca națiunea daco-romană. Alecsandri caracteriza pe Român foarte nimerit zicând că: „Românul e născut poet”. Nu este ocazie în care Apollo să nu celebreze sărbători triumfale prin graiul poporului românesc. De-l însoțim la dans, la șezătoare, la nuntă, la holdă, la fân, la cununie, la înmormântări, la gratulări și, în fine, oriunde, muza poporului e permanent pregătită. Românul nu știe decât să cânte și cântarea lui ne scaldă în deliciu și în plăceri, e blândă, dulce și simpatică ca și natura lui. Muza românului e nesecabilă și pururi deșteaptă. Cine a ieșit vreodată la câmp afară și n-a fost învins de divinul farmec al sirenelor din Carpați? Cine n-a rămas încântat la auzul doinelor românești de care răsună codrii și văile? Cine a contemplat viața idilică a Românului și nu s-a crezut transpus în acele zile antice?

Când vizităm pământul Olimpiei zei,
Când Apollon bălaiul ca un păstor ferice
Păzea cântând cu lira o turmă de albi miei¹.

Ascultați vreodată, fără a rămâne la acel drag de cântec voinicesc, ce păstorul român îl ști direge cu atâta energie, forță și sentiment, cât clocotesc munții și-l admiră codrii? Copilițele abia numără 6-7 anișori, când și încep a îngâna pe Sapho, a-și adormi păpușile cu versuri improvizate. Abia niște băieți tineri și iată-i observăm exersându-se în mers pe iambi și trohei rimați. De-i aflăm jucând de-a „inelușu-vîrtecușu”, de-a „baba oarba” sau „mijoca”, de-a „puia gaia”, „halea malea” ș. a., la toate aceste ocazii îi întâmpinăm formând improvizatii ca:

Baba oarba unde-ai masu
Baba oarba ce ți-ai arsu?
O mânecă de cojocu
Dă-te încoace-n jocu!

sau:

Unde-i malea
Două-i calea
Trei e rugu
Ciuturugu
Hai du-te!²

Acestea sunt pornirile unei adevărate dispoziții naturale poetice, toate acestea vădesc simptomele unui izvor abundent de poezie³.

Poporul nu știe metrica, nu cunoaște legile poetice, dar el știe să cânte așa precum simte și aceste cântări adeseori ne pun în uimire. Această divină calitate a poporului românesc ne revelează o conștiință națională nedeșteptată, o forță vitală oțelită în credința imortalității neamului românesc. Un bun augur aceasta, un moment caracteristic pentru viața

¹ G. H. Granda, *Miosotis*.

² *Convorbiri literare*, 1875 (Toate aceste note aparțin autorului, s.n.).

³ *Observatoriulu*, Sibiu, Anul I, 1878, nr. 27 (1/13 aprilie), p. 3.

Poporul român în oglinda poeziei sale

unui popor, momentul când îi răsare aurora unei vieți noi, avangarda ce i se risipește umbrele, desfășoară întunericul și-i transmite lumina zilei. La inspirația lui Apollone, geniul național începe a lua figura omenească, a da ideilor forme reale și interpretare fidelă. Acest moment cu atâta este mai important, pentru că este personificațiunea cea mai mobilă a geniului poeziei poporului românesc, este însuși poporul. Poporul român este acela ce ne-a conservat adevăratul caracter național. Sub aripile geniului poeziei populare și-a cultivat dânsul religia sa adevărată, adică: limba, datinile și naționalitatea.

Divinul Nerva Traian ne-a transplantat în ambele Dacii. Atunci era un timp de pace și de fericire, ara Dacia Felix... Însă un mare nor de secolî întunecoși începu a-l înveli, o negură deasă-i căptușește atmosfera vieții sale; orizontul Românimii se îngusta, norii se îndesuiesc și-i acoperă cerul; întunericul lor funebru eclipsează soarele vieții romane; torenți de suferințe și trăsnete de tortură curg peste dânsul. Suspine și striviri, vaiete și plângeri, iată toate semnele sale de viață. Așa se strecura secol după secol în valurile eternității. Viața începe a i se lăncezi, energia a i se frânge și forța a i se debilita. Un somn funest își întinde lugubru aripile peste arterele corpului său, iar ignoranța începe a roade rădăcinile vitalității sale. Era la culmea suferințelor, la marginea abisului. Dar un moment numai. Geniul poeziei își transmite aurora de renaștere care-l deștepta din somnul letargic; întunericul se alunga, norii se subție și se depărtează. Arterele vitalității începu a-i vibra, a se oțeli la razele imortalității, la care își recapătă căldura vitală.

Deodată prin o continuă sfâșiată apare mândru și pompos astrul vieții sale ce prin undele luminii redeștepta o gintă uitată de soartă, pe autohtonii ambelor Dacii și o conduce pe calea gloriei, a soartei și a nemuririi. Geniul poeziei se tronează în inima Românilui, îi pune în circulație sângele vitalității, îl înalță maiestuos pe aripile inspirației divine, îl legăna în nobilele sentimente de românism, entuziasm și eroism și, mai presus de toate, în cugetarea omenească. Lipsit de toate armele pentru apărarea existenței sale, lipsit de drepturi, lipsit de patria și de căminul său, dânsul începe a deveni poet. Sub lovirile alunului și în jugul de animale nu-i mai resta decât să scoată accente de durere, decât să cânte, să dea expresie suferințelor prin sunetele lirei sale melancolice. Și pentru că să cunoaștem fenomenul miraculos ce a îndurat acest popor, pentru a-i putea cumpăni lacrimile și suferințele sale, ar fi destul să asistăm la concertul doinelor și horelor sale și să-i ascultăm melodiile pline de durere și tristețe. Cine înțelege limba muzicii va descoperi în cântecele românești o istorie întreagă, însă cea mai tragică de pe rotundul globului. Dar să nu ne mulțumim cu atâta; să-i ascultăm suspinele și durerile sale din graiul său viu. Să cercăm esența, să analizăm doinele, horele și acele cântece bătrâne, însă pline de vigoarea și generozitate ce mai circulă și astăzi prin gura poporului, ca și carminii homerici la greci, ca trubadurii la francezi și cântările Niebelungen la germani și istoria poporului român e completă, căpătăm fotografia cea mai adevărată și mai fidelă a vieții sale și a sentimentelor celor mai secrete.

Poezia populară ne învață că poporul român la lumina aurorii geniului poeziei a început a se deștepta, a se freca la ochi și a-și încorda puterile sale spre activitate, și prin aceasta către libertate, democrație, fericire și Românism. Epoca nașterii poeziei române este semnificativă, este epoca de renaștere și regenerare a poporului daco-roman. Născut între

accentele poeziei, adăpat la izvorul armoniei, întărit de credința imortalității, a început a cânta tot cu acea divină scânteie a entuziasmului, cu acel sentiment nobilul și generos, cu acea forță energetică ce numai inima unui adevărat poet le simte, înțelege și le poate cânta¹.

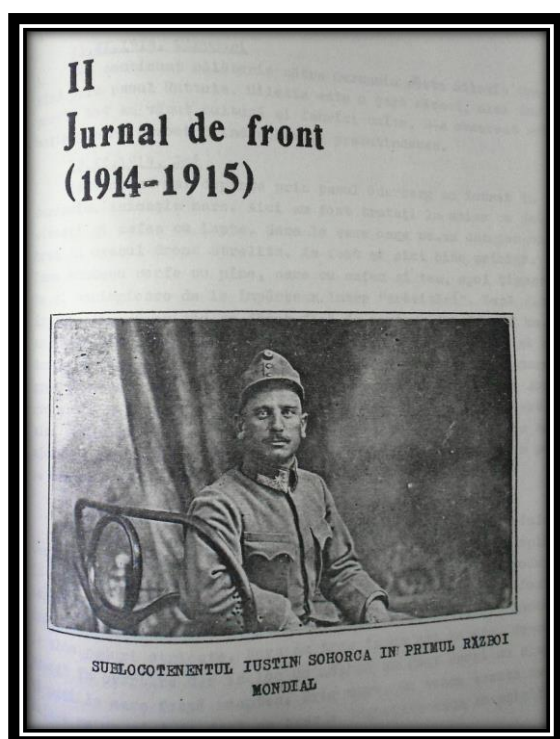

¹ *Ibidem*, nr. 29 (8/20 aprilie), f.p.

JURNAL DE FRONT

IUSTIN SOHORCA

- VI -

13. V. Joi (Ispas)

Oamenii au lucrat până la ora 10 a. m. când prin o poruncă au mers acasă să se gate de drum pentru că rușii, în adevăr, s-au retras. Pe mine porunca m-a aflat în slujbă la divizie.

La 1 d. a. am plecat și eu odată cu compania de ștab ajungând pe ai noștri din sus de comuna Woicin unde lucrau la repararea drumului. Mergând am avut parte de priveliști înfiorătoare, cu deosebire, prin locurile de lângă șfarmuri. Comune întregi nimicite de gloanțele tunurilor. Pământ frământat, chiar drumul de țară zdrobit și săpat de gloanțe, rupt de tot așa încât fiecare căruță trebuia petrecută ca pe lângă prăpăstii. În fiecare groapă de pământ se putea îngropa 2-3 boi. Am vizitat șanțurile noastre. Rânduiala ca în (...). Întărituri formidabile care au făcut pe ai noștri inexpugnabili. Pe scândurile

din pereți care blăneau șanțurile pe dinăuntru, la fiecare gaură pentru pușcă era desenată câte o cruce și subscris acela ce a vegheat cu credință acolo 5 luni de zile. Pe afară, în dos, pe unele locuri erau săpate straturi de flori, ba am văzut flori cultivate în oale. Mergând mai departe prin o căldură teribilă am ajuns după amiază în comuna Paradys. Comună mică, dar bine și frumos situată. Are biserică cu două turnuri. Se vede că unul a servit de observator rușilor, căci ai noștri luând veste despre acesta, au trimis gloanțe de tun spărgând o bună bucată de acoperiș cu turnuri cu tot. Am observat un lucru curios. Turnul pușcat avea toate lemnele care formează scheletul întregi, iar statueta lui Christos dintre turnuri a rămas, ca prin minune, neatinsă. Asemenea turnul de la stânga în care au fost clopotele nu a fost atins deloc. E fapt constatat că retragerea rușilor a fost provocată de regimentele 63 și 64 care în noaptea trecută au dat năvală împingând îndărăt și scoțându-i din șanțurile lor cu baioneta. Am vizitat și șanțurile rușilor. Neorânduială în toate formele. Slab întărite. Către seară am ajuns în

comuna Wielkavola unde am dormit. Era să trecem mai departe, dar ne-am oprit pe drum. Noaptea am fost pus în serviciu la o ramificare de drumuri, pentru ca să arăt locul unde ne-am așezat anti car de al nostru rămas în urmă. Am stat până dimineața la ora 3. Compania a dormit în o grădină frumoasă a unu boier polon.

14. V. Vineri

Am continuat drumul trecând prin comuna mare Jankow ajungând în orașul Opoczno, oraș nu prea mare, dar destul de frumos. Când am intrat în el, gara și magazinele ardeau, aprinse de ruși. Podurile rupte, zdrobite de dinamită, iar șinele strâmbate. Am trecut înainte și deseară am ajuns în cătunul Starostwo unde, în o grădină a altui boier polon, am dormit. Chiar în marginea grădinii, în șanțurile săpate de atunci, rușii au susținut, fără succes, în noaptea trecută atacul alor noștri. Intrând oameni de-ai noștri în șanțuri au aflat obiecte mici, dar valoroase ca suvenir. Fiind încă devreme am ieșit la drum de unde se putea vedea lupta de tunuri ce se da. Nu peste mult tunurile rușilor au tăcut. Se vede că plecase.

15. V. Sâmbătă

Am mers mai departe trecând prin comuna Dzielna unde am luat amiaza. După amiază, călătorind tot mai departe, tot mai aproape de locul unde s-au oprit rușii în noaptea trecută din retragere, ne-am așezat sub drum și sub deal așteptând poruncă din nou.. locul acesta a fost foarte aproape de comuna mare Mraoskow. Trebuia să trecem dealul și ai fi fost în el. Porunca o sosit ca la ora 3 d. a. A trebuit să ne întoarcem din drum la orașul Cpozno unde compania va lucra la repararea gării și a drumului de fier. Drumul de azi a fost făcut în condițiuni slabe, căci un vânt rece răscolea praful de pe drum umplându-ne ochii de nu mai vedeam. Când era să intrăm în oraș am văzut cum ardea un oraș dincolo de Mraczkow, cu numele Gelniow aprins de ruși. În oraș am fost cvartiriți la gară în case frumoase. Eu am fost în casa șefului. Compania s-a așezat în o fabrică mare. Noaptea am odihnit bine.

16. V. Duminică

Compania a început lucrul la curățirea gării de tăciuni și la repararea lucrurilor de afară. A fost plănuită construirea unui magazin de bucate de 108 m. de lung, dar lucrul a fost oprit și prin o poruncă la 2 d. a. am fost puși la drum din nou înainte. Se vede că ai noștri au împins pe ruși iarăși. Călătoria s-a făcut în condițiuni destul de bune, abstrăgând osteneala. Am mers 18 km. până la orașul Dziewicze, unde am dormit noaptea.

În oraș am ajuns cam la 8 seara, dar când să intrăm, un post de la regimentul 51 ne-a îndreptat pe un drum cu înconjur fiindcă podul ce leagă direct orașul cu drumul țării, de peste râul (...) a fost rupt de ruși în retragere, numai de azi dimineață. Am înconjurat cam 2-3 km., în fine la ora 9, trecând noaptea prin grădina admirabilă, dar acum nimicită a unui castel polon, am ajuns la locul de odihnă. Aș, de unde! Da, compania a odihnit aici, dar eu ca ordonanță a trebuit să merg în oraș depărtare 1,5 km. să caut divizia 16 după poruncă. Am plecat și, după multă umblare, trecându-mă peste râu la podul de peste râu, pionierii cu luntrea, trecând printre ruinele unei străzi întregi, nimicită de tunuri și foc, cu greu mare am

JURNAL DE FRONT – VI –

aflat divizia ce a fost așezată în o fabrică. M-am prezentat ofițerului (major) de ordonanță la ora 11 noaptea. Aici am dormit pe ciment rece.

17. V. Luni

Dimineața la ora 4 am fost sculat de un oberlt. De ce, nu știu, căci poruncă nu am primit decât la ora 7. Totuși, în timpul de la ora 4 la ora 7, am avut destul timp ca să merg să privesc jurul unde se cunoșteau urmele soldaților ce ieri luptau crâncen contra rușilor. Mi-au atras atențiunea câteva cruci. Mergând acolo am aflat două morminte foarte proaspete. Am citit numele de pe cruci și am văzut că toți cei morți sunt de la regimentul 63, compania 11. Numele lor sunt Zugf. Vasile Angelus din Vărarea, Blaga Costan, Pamfir Fekete Hodiș (Mintiul Gherlei ???), Seplecan (învățător Ocna Dejului), Gelan (Gălan?), Bozbici și Vasile Boncia. Zugf. A fost îngropat singur și cei opt în groapa comună. Aceștia au căzut ieri când au fost și îngropați. Conform poruncii căpătate am plecat mai departe. Două tunuri au fost rânduite la ajutorul tunarilor să împingă la tunuri în sus pe un delușor, fiindcă drumurile din partea locului sunt nepracticabile, nisipoase de intră căruțele până la osii. Chiar căruța noastră nu a putut fi trasă deodată, ci pe rând. Un drum de circa 8 km. a fost făcut în timp de 12 ore. Am trecut prin comunele Grabowa, Rusinow și ne-am așezat în Galki. Carele nu au putut ajunge la locul destinat, ci patru dintre ele s-a oprit în Rusinow, seara la o jumătate de oră. Eu am fost trimis noaptea pe drumuri rele, necunoscute, înainte să dau de știre sergentului că în dimineața de mâine să trimită în ajutor toți care aflători la carele ajunse în Galki. Pornind cu o făclie de rășină în loc de lămpaș, am aflat comuna și am împlinit porunca. Cam la 12 noaptea m-am culcat pe un râț unde am odihnit destul de bine.

18. V. Marți

Astăzi călătoria s-a întrerupt. Compania, înainte de amiază, a odihnit și curățit. După amiază am ieșit cu pionierii de la Linz la lucru. Am cules droturile de dinaintea tranșeelor rusești vechi și am fost ca ordonanță la divizie care s-a așezat în comuna Rusinow, depărtare 2 km.

19. V. Miercuri

Nimic nou.

20. V. Joi

După amiază am plecat cu carele mai departe. Am trecut prin satele mici și sărăcăcioase: Wola-Winciezowa, Kolonia, Beznik și ne-am așezat în comuna Dembiny.

21. V. Vineri

Dimineața am fost cu carul până la Janikow spre a primi alimente. De aici am mers pe jos la divizie în comuna Zmogoraziaz. Îndată, după mâncare, a fost scoasă la lucru. După amiază, către seară, a fost la stânga și în față foc teribil de tun care au aprins un sat.

22. V. Sâmbătă

Am părăsit comuna Dembiny mergând spre răsărit, așezându-ne în satul Wolo-Brudnowska. Am trecut prin satele Plec și Brudnow. Înaintea comunei Plec am trecut pe lângă tunuri. Noaptea, după culcare, cam la ora 10, s-a început un foc de tunuri care însă nu a durat mult.

23. V. Duminica de Rusalii

Compania a lucrat la șanțuri în șfarm. Eu am fost trimis ca ordonanță la telefon, dar acolo mi s-a spus că deoarece e aproape de locul unde suntem noi, nu e lipsă de mine acolo. De dimineață de la ora 6 s-a început un foc groaznic de tunuri abia după amiază a încetat, dar nu s-a oprit cu totul. De acest foc s-au aprins cinci sate din jurul nostru, depărtare de circa 1-4 km. să spună că rușii, în retragere, au subminat terenul prin comunele aceste și tunurile lucră pentru descoperirea minelor. De fumul focului s-a întunecat soarele. După amiază am știut pozitiv că rușii au subminat terenul, iar locul minelor a fost descoperit comandanților noștri de către un polon născut în Galiția. Pentru faptul acesta a fost omenit cu 5.000 coroane. Noaptea, împreună cu ungurii, am fost trimis ca posturi la trenul „landsturmerilor” din apropiere cu misiunea, ca îndată ce vom vedea că se pachetează și pleacă în urma unui alarm provenit de la un eventual atac rusesc să fugim repede la compania noastră spre a o alarma și pe ea, ca să plecăm și noi. Am petrecut întreaga noapte veghind, dar nu s-a întâmplat nimic deosebit. Domnea o liniște mormântală peste tot, nimic nu da de crezut că suntem în primejdie și în război, în depărtare de abia 800 pași de la linia de foc. Singuri cocoșii cântau cu schimbul, prima dată de la vreo casă din partea noastră răspunzându-i într-o vreme unul de la casele din zare din partea rușilor. Luna pe jumătate lumina șesurile scaldându-le în razele sale palide. Cu tot farmecul nopții, impresia zilei de azi e așa de adânc însemnată în inimă încât nu voi uita niciodată drumul ce l-am avut și îmi zic: „Așa zi de Rusalii să nu-mi mai deie Dumnezeu”.

24. V. Luni

Dimineața la ora 3 am plecat fără alarm cu carele urmându-ne după o oră întreaga companie, mutându-ne în comuna Vilniawa. Compania a lucrat ziua înaintea șfarmului nostru. Tunul sună mereu teribil. Focuri mari se văd jur-împrejur aprinse de tunurile noastre. Noaptea atac rusesc fără succes.

25. V. Marți

Compania a continuat lucrurile de ieri observându-i pe ruși, au tras câteva șrapnele și granate spre ei, dar din fericire n-a nimerit pe nimeni. Noaptea ce a urmat după o zi groaznică, a trecut liniștită de tot. Incendiile nu se curmă.

26. V. Miercuri – 28. V. Vineri

Stările din zilele trecute. Am fost ca ordonanță la divizie. Astăzi, vineri d. a., am fost trimis ca ord. stabil la comanda regimentului 31 aflător în comuna Sady. Tot în zilele acestea

JURNAL DE FRONT – VI –

(Joi 27) s-a întâmplat mutarea noastră prin alarm la ora 10 dim. Din comuna Wieniowa în colonia (moșia unui grof polon) West-Sady. Am trecut prin comunele Krailowa, Wisla, Wol-Wiencezowa și Sady. Tunurile sună rar.

29. V. Sâmbătă

Am stat ca ord. toată ziua. Compania a lucrat înaintea liniei pentru regimentul 31, împreună cu compania de arbitări de la regimentul 95. Tunul sună rar.

30. V. Duminică

La amiază am fost schimbat din slujbă. Către seară, la stânga noastră, s-a deschis un foc mare de tunuri, mai târziu și de puști. În muzica aceasta am adormit.

31. V. Luni

Focul de tunuri început de ieri a continuat toată noaptea ținând până astăzi, cam la ora 10 dimineața. De aici încolo liniște.

1. VI. Marți

Nimic nou. Tunul rar. Compania a lucrat înaintea șanțurilor la compania 6.

2. VI. Miercuri

De la amiază ordonanță la comandamentul regimentului. Am dus porunca ca în lunile proxime toate companiile de arbitări vor fi înlocuite cu bătrâni, iar cei prezenți vor fi duși în front în marș cu batalioanele. Voi vedea, să va face ceva favor învățătorilor?

3. VI. Joi

Nimic nou. Se aude că trupele din Prusia se schimbă mergând la It.

4. VI. Vineri

Ne-am mutat din satul West-Sady în comuna mică Dombrowa. Am fost primii în comuna Janki. Locul unde ne-am așezat este foarte periculos deoarece se află la o depărtare de abia jumătate de km. de șanțurile noastre. Tunurile noastre se află departe în dosul nostru, care sună îngrozitor. Din locul nostru putem observa în zare șanțurile dușmane, iar vedetele lor ne văd.

5. VI. Sâmbătă – 8. VI. Marți

În serviciu umblu la comanda regimentului 31 în comuna Dambriny departe de 6 km. care drum trebuie făcut în toată ziua de trei ori. Lucrul se continuă la șfarm. Tunurile sună tare și destul de des. La aripa dreaptă se dau lupte mari. Atacuri rusești nesuccese.

9. VI. Miercuri – 10. VI. Joi.

Ne aflăm tot în comuna Dombrowa. Oamenii noștri lucră tot la șfarm ziua. Tunurile noastre lucră mereu ziua-noaptea. Rușii mai dau și ei, dar foarte rar. Se dă socoteală că n-au munițiuni. Ca să cruț din drum mergând în serviciu, o iau prin o pădure de-a dreptul trecând peste șanțuri, rămase de la invaziunea trupelor germane și peste altele două, săpate la iuțeală, de ai noștri și de ruși acum la înaintarea din urmă. Ce strică cuiva ce pagube s-au făcut! Sate pustiite de foc sunt nenumărate. Apoi soldații făcând șanțuri de apărare stabile având lipsă de lemn mult, au dărâmat case, șuri și tot felul de edificii luând bârnele și folosindu-le. Prin astfel de sate oamenii civili nu sunt. Mâțele mai amintesc că a fost cândva și pe aici viață, dar și acestea abia să hrănesc mâncând slab și jalnic de flămânde ce sunt. Prin fostele ogrăzi sunt împrăștiate paie din acoperișul casei dărâmate, haine destul de frumoase și vase. Nu trebuie nimănui. Toată ziua și noaptea a fost liniște absolută. Părerea că nu suntem în război. E tăcere asemănătoare cu căldura năbușită după care urmează de regulă furtuni mari.

11. VI. Vineri

Liniște. Compania a lucrat înaintea liniei de foc. Au lucrat și în șanțurile în care sunt deja soldați tineri. Țintașii mai buni tocmeșc puștile în așa formă că proprietarul n-are decât să umple și să descalece, iar arbitării cu meșteșugul lor le înțepenesc așa de bine încât nici smâncitura produsă de descărcarea armei nu o clintește.

Până la amiază am fost în serviciu. Reîntorcându-mă către casă spre mai mare uimirea mea n-am mai văzut „habiturile” noastre la locul unde le știam. Să mutase peste deal la loc mai prielnic și mai aproape de pozițiile dușmane. Lucra din greu trimitând cinste rușilor câte un glonț ce costă câteva sute de coroane. Așa suntem noi darnici, dar rusul primea numai, dar de dat nu da mai nimic. Noaptea, la stânga, începând de la ora 8 s-a început un foc viu de tunuri de credeai că pierе lumea. Stăm la marginea șanțului și priveau cu plăcere și groază frumusețea înfiorătoare ce o cauzau fulgerele focului în momentele explodării șrapnelor și granatelor. De focul acesta vehement s-a aprins și o parte a unui sat peste care zburau solii pustiirii și ai morții. Teribil foc a ținut până către ora 3 noaptea. La dreapta, din când în când, terenul dintre șfarmuri era luminat de reflectoare. Gândeam că va fi vreun atac de infanterie, dar n-a fost.

12. VI. Sâmbătă

În general toată ziua a fost destul de liniștită. Spre seară au început tunurile a suna cu putere, iar după ce s-a întunecat, s-a deschis un foc de tot vehement la stânga, tot în locul și timpul de aseară. Cum era și puțin înnorat de ploaie, prima dată n-am putut distinge că vine vreme grea sau dau cu tunurile. Ținea duduital salvelor minute întregi. N-apuca să se isprăvească uruitul tunurilor când să începeau aceleași produse de exploziile proiectilelor. Vâjâiau și fășcăiau gloanțele în așa formă, că deși știam că-s ale noastre, totuși fără voie închideau ochii și plecau capul strângându-l cu putere între umeri. Mișcarea omului când se ferește de lovitură.

Ca ordonanță, noaptea aceasta am petrecut la comanda regimentului 31. În apropiere, în colonia ce se ține tot de comuna Dembiny să află un batalion al regimentului 31

ca rezervă. Români toți. Seara după cină ies pe afară și încep a cânta doine de-ți rup inima, apoi marșul lui Iosif „La arme”, „Deșteaptă-te române!” și alte multe cântece naționale. Stam și le ascultam și gândeam. Unde sunt jăndarii unguri de altădată?... Trebuie să ai o inimă simțitoare ca să poți înțelege faptul cum se amestecau acordurile frumoase al unui adevărat cor cu pocnetele aspre ale tunurilor?... Lucru ciudat, dar adevărat... Ai Române, Române, de ce nu te-a făcut Dumnezeu altă națiune?... N-ai fi așa jalnic și cântecele tale n-ar fi așa pătrunzătoare!... Mi-am șters ochii și m-am culcat suspinând cu gândul acasă la soția-mi iubită.

13. VI. Luni – 16. VI. Miercuri

Lucruri de însemnătate nu s-au întâmplat afară de bombardări din tunuri și ciocniri mici de patrulare. Căzându-mi, din întâmplare, în mână foaia „Românul”, nr. 12 – citind, am aflat în el un articol reprodus în el din „A nap” – „Roman Katonak”, scris de Herczeg, în care el reproduce vorbele de laudă aduse de către com. de corp Kover la adresa soldaților români și, în special, al celor din regimentul 31. Să confirmă vorbele mele din acest răvaș induse în ziua de sâmbătă și de mai înainte. Compania a lucrat tot înaintea liniei de foc. Lucru de mirare. Rușii, deși sunt în poziție mai înaltă, văzând pe ai noștri, nu dau cu tunul ca în Galiția unde chiar și numai după un soldat trimiteau salve de șrapnele. Gândesc la trei posibilități, toate cam neverosimile: ori n-au de bătaie, ori nu au voie să deie, ori n-au munițiune. Ce va fi, nu știu.

17. VI. Joi

Dimineața, pe când mă aflam la comandă, a venit colegul Buteris cu vestea că compania noastră s-a mutat din Dombrowa în comuna Plec. Mare năcaz pe capul lui, că strajămeșterul i-a arătat mapa și i-a spus, că are să meargă din Dombiny spre răsărit. „Na most hova megyunk? Hol van az a Plec keletre? Nem latozik seholy a”. eu râdeam de el și ziceam: „Măi sigur armata vrea să scape de noi și te-a nebunit strajămeșterul cu mapa ca să ne puie pe drum să mergem, să tot mergem către soare răsare până acasă”. Apoi, luând lucrul serios l-am aliniat și plecând am trecut prin o pădure mare de pini, am vizitat pe drum unele întărituri părăsite de curând de tunuri de ai noștri. Prin pădure se căina omul meu că pot ieși ruși pe sub tufe, ba spioni, ba dezertori și rușii ne pot face părul fără să știe cineva de noi. Apoi să nu râzi?... În fine, am aflat compania. Era așezată în mijlocul acestei păduri frumoase în o rariște. Lucrau la construirea barăcilor. După ce am raportat în cancelarie sosirea, Lutoris a plecat singur îndărăt la comandă, iar eu m-am apucat și mi-am făcut singur un cort lângă un pom îngemănat. Ziua, de altcum, a trecut cu bine, de asemenea noaptea.

18. VI. Vineri

Compania a lucrat la șanțuri de rezervă. Și aici loc primejdios ca și în Dombrowa. Tunurile ca și în zilele precedente sunau rar, mai mult ale noastre.

19. VI. Sâmbătă

Nimic nou. Tunurile sună rar.

20. VI. Duminică

Ziua liniștită. După amiază tunurile noastre au deschis un foc destul de des, dar răzlețit. Noaptea, infanteria noastră, câteva batalioane de la regimentul 31 au aranjat un atac mai mult de formă și cu scopul de a descoperi locul și puterea dușmană. Au străbătut hotarele alor patru comune înaintea comunei Dombrowa aflând numai o patrulă de cinci cazaci. Din aceștia, după ce au deschis un foc de puști, pe trei i-au prins, unul a fost omorât, iar unul a fugit. E de însemnat că cazacii ruși sunt cei mai fanatici soldați, ori mor, ori fug. E mare lucru când îi poți prinde vii. Infanteria rusă nu am aflat în partea aceasta. La stânga, însă, au aflat și infanteria din care după o luptă scurtă, au prins 50 inși între care și un căpitan. Din ai noștri a murit unul și au fost răpiți doi soldați. E băttător la ochi și e de mirare că rușii nu sunt aplicați să primească lupte aici. Multe împrejurări pot fi, ori locul le este neprielnic, ori sunt slabi, ori n-au munițiuni, ori vor ca pe ai noștri să-i atragă mai adânc în ceva cursă, având după cum se spune teren subminat. Totuși, ca să neliniștească pe ai noștri trimit patrulare de infanterie, mai mult cazaci. După atac, ai noștri s-au reîntors în tranșeele bine situate și întărite admirabil. La aceste tranșee a lucrat în mare parte compania I/63 de arbitări.

21. VI. Luni

De o bucată de vreme în toată dimineața apare de către apus un aeroplan german. Face descoperiri. E interesant să privești zborul și e și mai interesant să privești cum se pornesc tunurile și puștile rusești la vederea lui. Îndată după apariția aeroplanului, în mare depărtare, să aud tunuri, apoi puști tot mai tare, mai nebune și în aproape, trece însoțit de acest „alai” înainte prin frontul din dreptul nostru spre dreapta până ce se pierde din cercul orizontului ca peste o jumătate de oră să reapară, venind îndărăt tot peste tranșeele dușmane. Locul unde este așezată compania noastră în pădurea de lângă comuna Plec, e cam primejdios. Tunurile noastre se află așezate de la noi numai câțiva pași.

22. VI. Marți

Zi mare și însemnată. După amiază, la ora 5, ni s-a comunicat în ordinul de zi că astăzi la ora 2, după amiază, orașul Lamberg a căzut în mâinile armatei noastre care a alungat pe ruși din el.

Cum în pădurea noastră se află multe tunuri, sapeuri, pionieri și arbitări, răsună de urale. Bucurie mare. Singur, pesimiștii erau mai cu rezervă... Celor din șvarm, intenționat li s-a comunicat vestea seara. Acolo, bucuria a fost de nedescris. Delir. Uralele și cântecele vitejești se auzeau și la noi și poate și la ruși. Au tras salve de tunuri și puști în semn de bucurie. Iluminație. Toate aceste s-au făcut sub ochii rușilor. S-au mâniat rău căci au deschis o canonadă de tunuri, strașnică. Veneau șrapnele spre întăriturile noastre, ținând ca grindina. Scormoneau granatele și aruncau valuri de pământ de credeai că e capătul lumii. Ai noștri petreceau și fiecare detunătură era salutată cu urale. Focul a ținut un sfert de oră. Ai noștri nu au răspuns, ci râdeau amar.

23. VI. Miercuri – 27. VI. Duminică

Zile secetoase în toată privința. Căldură mare. Ceva de importanță nu s-a întâmplat. Animația pentru căderea Lambergului ține încă. Optimiștii fac fel de fel de planuri și combinațiuni. Pesimiștii, mulți, stau așa, privind în gol, clătină din cap și sucesc din nas. Le pute. Rușii sunt mai darnici de câteva zile. Tunurile lor au sunat dublu, lucră. Dar și ei, dar numai în plin. Rar, dar îndesat. În zilele trecute cu u singur glonț îndreptat către tunurile noastre au ucis cinci cai și doi oameni. Doi un zug (primul). Bărdașii noștri arbitari au tăiat 10 iugăre de pădure. Locul unde au lucrat a fost acolo unde, nici chiar patrulele nu cam cutează să meargă ziua. Spun ei, că veneau gloanțele de puști ca albinele din care cauză ca să ne arate țel statornic și mare au fost împărțiți în grupe de câte 5-6 care tăiau cu schimbul. Au tăiat prima dată mijlocul pădurii. Mergând din ce în ce către margine. Toată ziua, ca apărare și acoperirea lor, au avut ca ajutor două companii de soldați din șvarm care au ținut foc cu rușii. Dintre ai noștri, au murit doi inși, iar răniți au fost cinci. A fost și de lipsă tăierea pădurii căci în partea locului nu se vedea tabăra dușmană, cu atât mai puțin locul explodării granatelor noastre. De atunci și nimeresc mai bine... Semnele arată că stăm în fața unor evenimente mari. Curenturi de nenumărați spioni ruși... Aeroplanelle circulă regulat... Le privim gratis... E interesant când poți observa din depărtare lupta neputincioasă a omului cu mașina inventată tot de el. șrapnelele aruncate din tunuri se sparg la dreapta și la stânga și sub aeroplan nefăcându-i nicio stricăciune. Urletul său face impresia râsului celui puternic, pus la siguranță față de cel neputincios, iar mugetul tunurilor și ecoul produs de ele apar ca mârâitul câinelui bătut. El, sus, își urmează zborul falnic în virajuri mărețe, să depărtează triumfător și lasă disprețuitor în urma sa funii de fum; celălalt, jos, stă cu gura căscată parcă mirat de puterea dușmanului, oftând că nu poate zbura și el...

Compania noastră a fost vaccinată contra vărsatului.

28. VI. Luni și 29. VI. Marți

Evenimente noi nu-s.

30. VI. Miercuri – 3. VII. Sâmbătă

Afară de un atac violent nu s-a întâmplat ceva deosebit. Tunurile au deschis focul cel mai potopit tot încă joi (1. VII.) după amiază, continuându-l toată noaptea cu mai mare putere, ba chiar și vineri toată ziua cu un mic popas la amiază. După amiază, au început iarăși pușcând ceva mai rar toată noaptea spre sâmbătă și numai sâmbătă în o vreme au stat. Atacurile de infanterie s-au făcut ca de obicei noaptea. Calculând după sunet, am constatat că aceste atacuri teribile au fost la dreapta noastră depărtare cel mult 8-10 km. În zilele acestea am primit mai multe epistole de acasă. M-am supărat și inima-mi plânge de durere, căci am aflat că buna mea soție e morboasă (bolnavă, s.n.). e drept, că îi este mai bine, dar să cred?... Poate că nu vrea să-mi spună. Ah! Doamne, de ce nu te înduri spre bieții de noi? Liniștește Doamne lumea, ca să te cunoască și să te preamărească. De-ai hotărât despărțirea noastră învrednicește-ne să ne revedem și să ne rugăm Ție împreună... apoi, fie voia Ta.

După amiază, mergând din serviciu în pădure, am aflat veselie mare la tunari. E jubileul nu știu a cărei vitejii făcute de corpul 12 la Custozza... O parte a muzicii regimentului 31 e aici și cântă.

După cum am aflat mai târziu, astăzi de dimineață s-a celebrat Liturghia la finea căreia muzica a cântat „Gott erhalte” și s-au tras șase lovituri de haubit ca salve de onoare. Salve de onoare cu granate și șrapnele. Ce potriveală cu Liturghia! Chestie de apreciere. La amiază și după amiază s-au adunat ofițerii din jur, ba mi se pare că a fost și un general, și au aranjat o petrecanie cum știu ei. Părea că nu sunt în război, ci în cutare cafenea, muzica cânta, vorbiri aprinse se țineau și toaste pentru sănătatea și moartea cutăruia, iar deodată cu ciocănitul paharelor vuiiau și haubitele trimițând moarte și prăpădenie dincolo de ruși. Frumoasă petrecere, nu-i așa? Și umană. Pentru feciorii tunari s-au aranjat deosebite jocuri și emulații cu favorul de-a câștiga obiecte și bani.

4. VII. Duminică

Liniștea, din când în când, a fost tulburată de sunetul depărtat al tunurilor de la dreapta.

5. VII. Luni

Ziua a trecut cu liniște. Stabs. comp. de la divizia 16 sunt schimbați cu tineri poloni voluntari. Uniforma acestora e una ca a noastră cu deosebirea că chipiul are formă rotundă (ca de sport) și în locul nasturelui celui mare cu literele inițiale a Maiestății Sale și au vulturul polon. Poate să nu mai funcționez ca ordonanță, ci voi fi scos la lucru împreună cu colegul Sut. Voi vedea. Noaptea cam de la ora 12 la ora 3, atât la dreapta, cât și la stânga noastră a fost foc violent de puști și mitraliere. Tunurile sună rar.

6. VII. Marți

Toată ziua focuri violente de tunuri. La dreapta și stânga tot asemenea de puști și mitraliere cu puține întreruperi. Să fie oare începutul ofensivei ruse? Vom vedea... Astăzi am fost lăsat acasă. Nu știu ce va fi mâine.

Sfârșit.

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor¹

- Proză scurtă –

Sorin Login²

Ovidiu Mureșan s-a născut și a copilărit împreună cu părinții în Jucu o comună mare și frumoasă de lângă Cluj. A absolvit, cu note mari Facultatea de Filozofie – Sociologie - Psihologie a Universității din Cluj; a absolvit în anul 1952, an de mari frământări în viața studentescă clujeană. A fost numit cercetător la Institutul de Cercetări Filosofice și Sociologice din Cluj. Mulți profesori universitari de certă valoare, absolvenți ai unor facultăți de renume au fost înlocuiți de diletanți susținuți politic. Cel mai răsunător caz a fost al profesorului Iuliu Hațieganu de la Facultatea de Medicină medic, profesor, cercetător de imensă valoare.

Ovidiu Mureșan era un băiat chipeș, bine făcut, cercetător asiduu, veșnic cu cartea în mână. Știa aproape pe de rost cărțile lui Spinoza, Schoppenhaer, Kant, Petre Gusti etc. Colegele îl apreciau, unele chiar îi făceau curte. Recent s-a întors de la Florești de Cluj unde a participat la o amplă cercetare sociologică. A stat 3 săptămâni la Florești și a discutat cu mulți localnici, dar a dat o importanță prioritară unui deținut politic de la Gherla. În cursul cercetării a început să-i placă o colegă; și ea îl plăcea, s-a apropiat într-o zi de el și s-au sărutat. După aceea s-au mai întâlnit în intimitate, s-au sărutat și s-au îmbrățișat. El a început să o iubească pe Simona, dar după ce s-a întors la Cluj a aflat că ea este pe cale să se mărite cu un avocat reputat, cu stare materială bună. Ovidiu a suferit pentru că se legase de Simona. La 2 zile de la întoarcerea la Cluj a fost chemat la sediul PMR al Institutului la secretarul Organizației de Bază. S-a dus cu inima strânsă pentru că el era doar membru UTM.

- Tovarășu' Mureșan, ai fost la cercetarea sociologică de la Florești?

- Da, i-a răspuns Ovidiu.

¹ Toate întâmplările și numele personajelor scrierii de mai jos sunt fictive. Autorul.

² CV al autorului: Născut în Rodna 18 mai, 1936. Școala primară în Rodna și Maieru. Absolvent în 1959 a Facultății de Medicină din Cluj. Medic de circumscripție la Romuli – Bistrița-Năsăud, medic specialist radiologie Galați, asistent universitar IMF București, șef de lucrări, conferențiar, profesor universitar Radiologie UMF Carol Davilla, București. În prezent pensionar; 2 cărți publicate la Editura Casa Cărții de Știință Cluj- Napoca, proză scurtă publicată în „Cuibul Visurilor” din Maieru și „Cetatea Rodnei”.

Sorin Login

- Sunt niște tovarăși care se interesează de dumneata. Te rog să le dai telefon; îl cauți pe căpitanul Neacșu. Secretarul PMR i-a întins o hârtie pe care era un număr de telefon și i-a spus mohorât, mormăind: - Nu vă mai băgați mințile în cap....

Ovidiu a sunat și a întrebat de căpitanul Neacșu. I s-a dat o adresă pe strada Donath și i s-a spus să vină la ora 11. La ora stabilită, Ovidiu s-a oprit în fața casei de pe strada Donath. Clădirea, cu un etaj, era veche, cu pereți scorojiți, nu atrăgea atenția prin nimic. Într-o poartă mare, vopsită maro, era croită o ușă prin care a intrat Ovidiu. Un gang mare l-a condus la o gheretă așezată în fundul gangului, invizibilă de la intrare, în care era un locotenent cu epoleți albaștri. Ovidiu i-a spus că a fost chemat de tovarășul căpitan Neacșu. Locotenentul i-a arătat o ușă.

- Camera 11, la etaj, a spus plictisit ofițerul.

Ovidiu a ciocănit la camera 11 și a intrat; la un birou stătea un căpitan de asemenea cu epoleți albaștri. În fața biroului era un scaun pe care căpitanul i-a arătat să se așeze. Acesta a scos din sertarul biroului vreo 5 coli de hârtie și un pix pe care le-a întins lui Ovidiu.

- Dă-mi, tovarășe, buletinul și scrie tot ce ai făcut în tabăra de cercetare și cu ce oameni ai vorbit la Florești. Ovidiu a scris preț de 2 ore. Căpitanul a citit totul cu atenție.

- Îți amintești bine de cetățeanul Gherghișan a întrebat căpitanul?

- Da, destul de bine.

- Scrie-mi cu cine a stat în celulă Gherghișan și de ce a fost arestat.

- Nu mi-a spus numele celor cu care a fost închis, dar mi-a spus că a fost arestat pentru că la bufetul comunal a făcut-o pe tovarășa Ana Pauker din Comitetul Central PMR, „capaucă”.

- Dumneata știi ce înseamnă capaucă? a întrebat căpitanul.

- Da, un câine ciobănesc de sex feminin.

- Dumneata crezi că tovarășa Pauker merita să fie numită capaucă?

- Nu, desigur că nu, doar este în Comitetul Central.

- Observ că încerci să spui altceva decât gândești. Să nu uiți că aici ești într-un sediu al Securității Statului și că noi știm cum gândești dumneata. Ce discuta Gherghișan și cu cine era în celulă? Scrie și ce colegi ai dumitale au mai vorbit cu Gherghișan? Interogatoriul a durat 6 ore. Căpitanul Neacșu revenea cu aceleași întrebări, altfel formulate. Lui Ovidiu a început să-i vâjâie capul și să aibă transpirații reci.

- Du-te acasă, dar mâine, la 9, te întorci. Reflectează la viitorul dumitale de cercetător. De la noi pleacă multe epurări sau chiar...vezi ce a pățit Gherghișan.

Ovidiu a intrat la el în cameră și s-a trântit cu fața în jos îmbrăcat pe pat. A avut coșmaruri; visă închisori și că era dat afară din Institut. Dimineață, nemâncat și fără să se bărbierească, s-a dus, din nou în str. Donath. A început același „ritual” ca ieri. Întrebările erau legate de persoanele pe care le știa Gherghișan, ce discuta cu ele și ce intenții avea. Ovidiu răspundea ce știa și scria totul.

Pe la 3 a plecat acasă. S-a culcat pentru că totul se învărtea în jurul lui. Pe la 11, noaptea, și-a făcut un ceai și s-a culcat din nou. Pe la 7, dimineața, s-a trezit din somn de o durere cumplită în capul pieptului; s-a ridicat din pat și a ciocănit tare în ușa unui vecin.

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

- Vă rog să chemați „Salvarea” și a căzut din picioare. Vecinii s-au speriat rău și au chemat imediat o ambulanță. Ovidiu și-a recăpătat conștiința pe patul unui spital cu medici și surori în jurul lui. A aflat că a fost internat de urgență în Clinica Medicală nr.1. Medicii discutau despre un ulcer, eventual perforat. I-au palpat abdomenul, dar nu au găsit contractura mușchilor abdominali prin apărare musculară, semn încurajator, care, cel puțin pentru moment, elimina perforația stomacului. I-au făcut injecții antalgice și antispastice, calmante și apoi Ovidiu a adormit. Pe la 10 a venit profesorul la vizită. A palpat și el abdomenul și a hotărât că doar regimul alimentar, antispasticele și pansamentele gastrice sunt indicate pentru moment. Radioscopia gastro-intestinală o facem abia peste 2 zile, nu în plină criză dureroasă; dacă este indicată operația vedem după ce avem rezultatul radioscopiei. Pe la 12, sora i-a adus un ceai de mentă într-o cană de băut apă; i-a spus că pentru hidratarea organismului. Abia peste 2 ore aceeași soră i-a adus o felie subțire de pâine prăjită cu vreo sută de grame de brânză de vaci proaspătă și o bucățică de piept de pui fiert; bineînțeles că nu aveau nici un gust, dar Ovidiu a mâncat totul pentru că de peste 24 de ore nu pusese nimic în gură. Durerile din capul pieptului s-au mai liniștit, iar Ovidiu a adormit. A avut un somn liniștit de 3 ore.

La 7, la contravizită, s-a oprit la patul lui un medic tânăr care părea foarte documentat. I-a palpat abdomenul și s-a declarat mulțumit.

- Deocamdată nu se pune problema intervenției chirurgicale. Opinia mea este că durerile de tip ulceros s-au declanșat pe fondul unui stress puternic prelungit. Medicul cel tânăr a plecat sigur pe el, calm și demn, așa cum venise. Ovidiu a remarcat la el competența și demnitatea. Adevărat medic, s-a gândit el. Prin minte i-au trecut vorbele lui legate de stress. Păi, cercetarea de la Florești nu necesitase un efort mental prelungit? Dar decepția lui amoroasă cu colega lui și mai ales interogatoriul căpitanului Neacșu? Peste 2 zile, dimineața, nemâncat, s-a dus însoțit de o soră la serviciul radiologie al clinicii pentru radioscopie. Ovidiu aștepta în sala de așteptare invadat de emoții. Sora de la radiologie l-a chemat în camera de radiodiagnostic unde lumina doar un bec slab, roșu; a urcat pe o treaptă mică la aparat. I s-a dat o cană cu bariu, iar medicul l-a invitat să bea o gură. Puțin bariu se oprea într-un defect al stomacului. Apoi medicul radiolog l-a invitat să bea tot bariu din cană. Acum „gaura” de pe mica curbura se vedea bine. I s-au făcut radiografii, iar medicul a spus sorei care l-a însoțit pe Ovidiu să vină mâine dimineață după rezultat.

- Pot să vă spun ca rezultat preliminar că este un ulcer penetrant pe mica curbura gastrică a zis medicul radiolog. Să vedem ce ne spun și filmele. A doua zi cu filmele în mână, medicul de salon arăta unui coleg pătrunderea bariului în defectul creat de ulcer. A venit și profesorul la vizită. A văzut radiografiile și a zis că în funcție de evoluție urmează un tratament de probă și apoi se decide tratament obișnuit sau intervenție chirurgicală. Seara la contravizită pe Ovidiu l-a consultat medicul cel tânăr și s-a uitat la radiografii.

-Da, ulcerul este cam mare, dar eu nu opiniez pentru operație așa cum discută colegii mei. Mai există alcalinele, pansamentele gastrice, regimul alimentar, o viață liniștită, eventual ape minerale într-o stațiune; la vârsta asta să rămâi fără jumătate din stomac nu e chiar bine. Eu nu sunt adeptul operațiilor ulcerului decât în cazul complicațiilor.

Sorin Login

Peste 2 zile, la patul lui Ovidiu s-a oprit n medic mai în vârstă; cunoștea cazul lui și auzise de la colegi despre el și ulcerul lui. S-a uitat la radiografii.

- Dragul meu, i-a spus doctorul, pacientului Ovidiu Mureșan, eu am o experiență bogată, datorită vârstei. Aproape o viață am trăit prin spitale. Am lucrat și în subordinea ilustrului Hațieganu. Există o stațiune la noi în țară pe care noi o băgăm mai puțin în seamă: se numește Sângeorz-Băi. La congresele din străinătate, la care am mers, când se putea merge, numeroși savanți mă întrebau ce mai facem cu Sângeorzul nostru, comoară medicală și turistică mai bun ca Karlovy-Vary (Karlsbad). Acolo să te duci dumneata. Du-te la Sângeorz și nu ai nevoie de operație. Hai să-ți spun o întâmplare, absolut reală. Eu nu sunt ardelean de origine și nu am nici un interes să laud Sângeorzul; nici nu am fost vreodată în Sângeorzul năsăudean, dar am citit și am auzit despre efectele lui terapeutice. Să-ți povestesc: „În timpul ocupației maghiare a Ardealului de Nord m-am refugiat într-un oraș mic din Muntenia. Acolo, m-am împrietenit cu un profesor de română din zona Năsăudului, refugiat și el din calea ungarilor; avea o fetiță mică. Îndurase multe în timpul drumului și chiar al refugiului. Era un om sufletește sensibil. Mereu îmi spunea că îi este frică pentru soție și pentru fetiță. Uneori avea dureri mari la stomac; radiologii au confirmat un ulcer. Venea uneori la noi în vizită aplecat de durere. Îi dădeam ce medicamente aveam pentru ulcer. Eu știam despre Sângeorz-Băi încă înainte de război. Într-o seară, când profesorul de română și familia lui erau la noi, l-a apucat o criză severă de ulcer. Criza a cedat abia spre dimineață. Atunci i-am spus:

- Du-te la Sângeorz. Mută-te acolo că doar ești năsăudean. După război așa a făcut. A băut doar apă minerală de la izvorul 4. Îmi scria săptămânal. Ne scriem și acum. Și-a făcut casă în Sângeorz, fetița lui este acum studentă, profesorul de română bea apă minerală și astăzi, iar stomacul lui nu-i mai face probleme”. Doctorul cu părul alb și-a luat rămas bun de la Ovidiu și încet, bătrânește, a ieșit pe ușa salonului.

Ovidiu a mai stat o săptămână în spital, bine supravegheat de medici, cu un regim alimentar sever, pansamente gastrice, alcaline, antispastice. A ajuns acasă, dar a continuat să mănânce dietetic. La 2 săptămâni a repetat radiografia gastrică. Ulcerul dispăruse; pe mica curbură mai rămăsese o cicatrice. Medicii i-au recomandat prudență. Nu a uitat de Sângeorz-Băi. A mers la sediul sindicatului din Institut, a arătat toate documentele diagnosticului de ieșire din spital și a obținut un bilet de tratament pentru 21 de zile, de fapt o cură de apă minerală la Sângeorz-Băi.

Și-a îndesat hainele, trusa de bărbierit, săpunul, pasta și periuța de dinți într-un geamantan mic și a mers la gară. Era 10 seara; s-a urcat în trenul de Vatra Dornei. Trenul înainta în noapte cu poticneli și hurducăieli, iar la ora 5 a ajuns în Ilva Mică. A coborât din trenul care l-a adus de la Cluj și a urcat în trenul de Rodna-Veche. Remarcase din gara Ilva peisajul minunat al zonei, prospețimea verdelui și coroana splendidă de munți din jur. Trenul de Rodna a plecat și se îndrepta tocmai spre munți. Ovidiu a coborât la prima stație; era Sângeorz-Băi, stațiunea balneară despre care auzise în spital. În gara Sângeorz-Băi a coborât multă lume. Erau și câțiva localnici, îmbrăcați în costum popular, dar majoritatea erau turiști sau pacienți. În gară era un sătean cu o căruță care invita turiștii sau pacienții să-și pună

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

bagajele în căruța lui pentru că stațiunea este departe, cam 2 kilometri, și este greu să le ducă singuri. Ajuns în stațiune, uimit de frumusețea peisajului a mers la Policlinica Balneară. A stat la rând vreo jumătate de oră și a intrat într-un cabinet în care consulta un medic atent, serios. Ovidiu i-a prezentat documentele de ieșire din spital și radiografiile. Medicul a privit cu atenție radiografiile, l-a ascultat la plămâni și inimă cu stetoscopul și i-a palpat cu atenție abdomenul.

- Mda, ulcer gastric în remisiune, nedureros, a spus medicul. De la izvorul nr. 4 veți bea în fiecare zi conținutul unei sticle de apă minerală. Sticluța o cumpărați de la chioșc. La revedere, tovarășe Mureșan. Sora i-a spus că este cazat la vila nr. 5, în Parc. Vila nr. 5 era aproape de Policlinică, iar Ovidiu a mers într-acolo. De la intrarea în vilă i s-a spus că va locui în camera 20, la etaj. A urcat. În cameră, întins pe pat, mai era un tânăr cam de vârsta lui. Ovidiu s-a prezentat. Victor Vișan, colegul de cameră, era strungar la Fabrica de camioane din Brașov. Au schimbat câteva vorbe, apoi Ovidiu a mers la baie și a făcut duș. Apoi și-a luat pijamaua pe el și s-a culcat. Era obosit după zdrăngăneala din tren. După un somn odihnitor, împreună cu Victor a mers la masă; același regim cu carne fiartă și brânză de vaci. După masă, Victor l-a invitat la o plimbare prin stațiune. Victor era un băiat drăguț, amabil cu mult bun simț. Victor i-a arătat parcul și i-a spus unde sunt izvoarele de apă minerală. Izvorul nr. 4 nu era sus, pe un deluț unde erau alte izvoare cu debit mare de apă, ci lângă drumul care venea din spatele pădurii de pini, de pe dealurile care mărginesc spre nord stațiunea. Victor i-a arătat un chioșc unde puteau fi cumpărate sticluțe. Ovidiu și-a cumpărat o sticluță și, însoțit de Victor, a coborât spre izvorul 4. Pentru a ajunge la izvor mai coborai niște trepte. Parcă erai într-o grotă, slab luminată, încărcată de mistere. Ovidiu a spălat bine sticluța și a umplut-o cu apa izvorului 4 care curgea cu debit mic printr-o țeavă scurtă din stâncă.

- Acum vă las să vă beți apa. Stați pe o bancă în parc. Trebuie multă relaxare și liniște, a spus Victor. Ovidiu s-a așezat pe o bancă în parc și a început, degajat, să soarbă, în înghițituri rare și mici, apa tămăduitoare. Era fermecat de peisajul din jur cu dealuri roată în jurul stațiunii, de aerul curat, îmbătător și iarba verde, proaspătă. Când înghițea din sticluță își inducea o idee autosugestivă, își imagina că apa minerală intră în stomac și că se prelinge molcom pe mica curbură și zăbovește pe rana ulceroasă. Simțea cum apa îl pansează, îl ușurează. A urmat prima noapte. Era august și era cald. Au lăsat geamul deschis; nu se auzea nici un zgomot, poate, uneori, foșnit de frunze sau susur îndepărtat de izvor. Cei doi locatari ai camerei 20 au mers la micul dejun și apoi s-au plimbat prin parc. Înainte de prânz și-au băut pe bănci separate apa vindecătoare. Au trecut 3 zile de când Ovidiu era în Sângeorz. A observat că prin fața vilei 5, în fiecare dimineață trecea grăbită o domnișoară tânără și frumoasă; Ovidiu a apreciat întotdeauna frumusețea feminină asociată cu inteligența. Domnișoara l-a intrigat prin trecerea ei cotidiană prin fața vilei lui, avea mersul sprinten, elegant, încărcat de gingășie feminină; a urmărit-o cu privirea să vadă unde intră. Intra în vila vecină. Încet, parcă temător, la vreo oră după trecerea domnișoarei, a intrat și Ovidiu pe ușa vilei de lângă a lui. La intrare era o firmă nu prea mare: „Biblioteca Stațiunii Balneare Sângeorz-Băi”. Pe prima ușă de la intrare era un carton pe care scria: „Bibliotecară, Ometiță

Sorin Login

Otilia”. Ovidiu, ezitant, a ciocănit în ușa și a intrat. La un birou stătea domnișoara grăbită din diminețile lui Ovidiu.

- Cu ce vă pot ajuta, tovarășu’?

- Vreau o carte, dar să văd ce aveți, a spus Ovidiu. În camera cu birou și probabil în camerele vecine erau rafturi cu multe cărți.

- Noi avem multe cărți; îmi dați voie să vă recomand? Avem cărți de autori ruși și sovietici. Avem Dostoievski, Tolstoi, Gorki, Turgheniev, dar avem și autori români ca: Sadoveanu, Zaharia Stancu, Petru Dumitriu etc.

- Domnișoară, poate aveți ceva de Charles Dickens, să zicem „David Coperfield” sau „La răscruce de vânturi” de Emily Bronte, sau poate aveți ceva de Romain Roland, Panait Istrati sau Camus.

- Vai, tovarășu’, îmi cereți numai cărți care aparțin capitalismului în putrefacție. Domnișoara bibliotecară era revoltată, iar ochii îi străluceau de patima adevărului considerat al ei. Era frumoasă, cu părul șaten și ochi căprui.

- Cred că nu ai totalitate dreptate. Romain Roland, Albert Camus și Panait Istrati au vederi de stânga; au chiar vizitat Uniunea Sovietică și au fost primiți bine de vecinii și prietenii noștri de la răsărit.

- Deci nu ești dușman al poporului, nu vrei, tovarășu, să-mi schimbi ideile mele proletare.

- Doamne, ferește! Mie-mi plac Dostoievski și Tolstoi pentru că disecă sufletul omenesc cu migală și talent. Nu-ți plac „Idiotul” sau „Frații Karamazov”, „Război și Pace”, „Anna Karenina”? Scriitorii ruși, mai ales Tolstoi și Dostoievki, întorc sufletul omenesc pe toate părțile și te fac pe tine ca cititor să te implici profund în sufletul personajelor. Tot așa fac și Dickens și Bronte, dar temperamentul rusesc este altfel decât cel englezesc; la Dumneavoastră, aici, la bibliotecă, vin tovarăși activiști să vă îndrume?

- Desigur că vin, facem învățământ politic și ne aduc cele mai noi cărți; tovarășii de la raion, de la Năsăud, ne fac educație politică. Dar dumneata, tovarășu’, de unde știi atâtea despre Romain Rolland și Camus și despre ideile lor de stânga? Vrei să spui că nu știi despre războiul civil din Spania din 1936, unde au participat împotriva dictaturii lui Franco numeroși tineri socialiști? Despre Guernica ce spui? Despre asociația românească „Amicii URSS” ce spui”? Ovidiu era captivat de înflăcărea Otiliei. Știa că o cheamă Otilia Ometiță de pe biletul pus pe ușa. În timp ce vorbeau cu pasiune despre sufletul personajelor lui Dickens, Tolstoi sau Dostoievski, s-au auzit ciocănituri în ușa și a intrat o tovarășă, cam de 40 de ani.

- Doresc o carte. Am auzit că tovarășul Sadoveanu a scris o nouă carte, „Mitrea Cocor”. Eu sunt activistă la raionul Fetești în Bărăgan, știți ce importantă este agricultura Bărăganului pentru economia socialistă.

- Sunteți la cură, în stațiune?

- Da, desigur. Sunt trimisă de Comitetul PMR raional. Tovarășii regimului de democrație au grijă de sănătatea populației. Știți că tovarășul Sadoveanu face parte din Marea Adunare Națională. „Mitrea Cocor” reflectă aspectele actuale.

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

- Vă rog să-mi dați buletinul de identitate și fișa de diagnostic. Vă aduc imediat cartea pe care ați cerut-o. Otilia a adus cartea, a înregistrat-o pe tovarășa activistă, iar aceasta a ieșit înțepată pe ușă. După ce s-a îndepărtat, Otilia și Ovidiu au pufnit în râs.

- Ce caricatură! a spus Ovidiu.

-Tovarășu' Mureșan, te rog să mai vii pe la mine. Mi-a plăcut că știi multe lucruri. Aflu multe de la dumneata și îmi place cum vorbești. Vino chiar mâine, după ce îți bei apa.

- Dumneata ești o fată tare drăguță, să nu te superi că o spun, dar așa este. De fapt eu.....Aș vrea să-ți fac o mărturisire... te superi dacă o spun?

- Nu, cum să mă supăr?

- Eu sunt de fapt aici, în fața dumatăle, nu pentru cărți... nici nu am voie să-mi obosească creierul... eu sunt aici pentru relaxare și cură. Sunt aici, în fața acestui birou, din cauza dumatăle. Eu sunt în Stațiunea Sângeorz-Băi de 3 zile. Te-am văzut zilnic trecând sprintenă, vioaie, tânără, frumoasă și suplă prin fața vilei în care locuiesc eu. Eram intrigat de prezența copilei frumoase prin fața vilei mele și te-am urmărit cu privirea să văd unde intri. Am văzut, iar acum sunt aici. Să nu consideri îndrăznețe vorbele mele. Otilia s-a îmbujorat și i-a întins mâinile lui Ovidiu. El i-a luat o mână în palma lui mare și a mângâiat-o tandru pe cealaltă. S-au uitat lung unul la celălalt. Privirile erau fixate în ochii celuilalt; și-au luat rămas bun. Pe chipul Otiliei parcă a coborât un voal de tristețe.

Ovidiu și-a băut apa și apoi a mers la masă. După ce a prânzit, s-a întins în pat și a rămas cu gândurile lui; de fapt, el se gândea la copila cu care stătuse de vorbă dimineață. Era uimit de naivitatea așternută pe fața ei, dar și de încrâncenarea cu care își apăra ideile. Nu erau ideile ei; ea era o fată inteligentă, dar alții, din afară, i-au indus crezul pe care ea îl afișa.

A doua zi dimineață, pe la 10, s-a așezat în fața Otiliei pe scaunul dinaintea biroului. I-a întins mâna pe care i-a reținut-o câteva clipe. Otilia s-a îmbujorat. Mâna Otiliei era mică, pielea ei era fină și îi tremura ușor.

- Să știi, Otilia, că aseară, înainte de a adormi, m-am gândit la tine și la Dostoievski. M-am gândit în cel mai curat mod și mi-am zis că tu ești un înger alb rătăcit printre izvoarele Sângeorzului și printre pinii pădurii care îmbracă movila de deasupra parcului. Otilia s-a îmbujorat din nou, iar ochii îi străluceau.

- Discuția noastră de ieri a avut ceva deosebit, m-a tulburat un pic. Și eu m-am gândit la tine, poate pentru că ești mai mare, poate că știi multe, poate pentru că vii dintr-un oraș mai mare sau cine știe de ce?

- Dar tu de unde vii, de fapt cum ai ajuns aici printre cărți?

- Eu nu sunt din Sângeorz. Eu sunt din Maieru, o comună situată tot pe Someș la șapte kilometri mai sus; după cele 7 clase la școala din Maieru, tata m-a dus la Năsăud, la liceu. Am terminat liceul la 17 ani, iar tata a găsit un post liber aici, la biblioteca stațiunii din Sângeorz.

- Știi despre Maieru că are natalitate mare, poate cea mai mare din țară, că în Maieru s-au născut Iustin Ilieș și Mălin Boșca și a copilărit Rebreanu. Se zice că personajele din „Ion” sunt oameni din Maieru care încă mai trăiesc, iar „Ciuleandra” a scris-o în Maieru.

- Doamne, multe mai știți, tovarășu' Mureșan! Otilia s-a uitat cu admirație la Ovidiu.

Sorin Login

- Hai să ne spunem pe nume, doar suntem prieteni și iubim amândoi cărțile, a spus Ovidiu.

- Da, așa trebuie, a spus Otilia și a dat aprobator din cap.

Ovidiu a întins mâna dreaptă peste birou și a rugat-o pe Otilia să-și pună mâna ei peste mâna lui. Ca să-mi dai energie din zestrea ta de energie tânără, a spus Ovidiu. De fapt, tu îmi dai energie prin priviri și prin vorbe. Otilia s-a executat prompt și a pus mâna ei micuță, delicată, peste mâna mare de bărbat a lui Ovidiu. Otilia s-a înroșit la față; simțea cum prin palmele lor începe să se prelingă un flux plăcut, călduț, straniu, de ceva necunoscut ei până atunci. Otilia nu mai simțise așa ceva. Au stat așa câteva minute. Fata și-a ațintit privirea ei în ochii lui Ovidiu. Un flux straniu, și mai puternic, trecea de la unul la altul.

- Oare nu ne jucăm cu sufletele noastre? a întrebat timid Otilia. De ce îmi spui copilă, Ovidiule, doar am 19 ani? a întrebat molcom Otilia. Ovidiu a rămas puțin pe gânduri. Sufletul copilei începuse să perceapă ceva.

- Îți spun copilă pentru că te simt ca un puișor în palma mea pe care l-aș mângâia mereu, pentru că te simt ca un copilăș în brațele mele, pe care l-aș strânge mereu la piept, pentru că în gândurile mele ești o copilă mare și foarte apropiată de sufletul meu. Eu cred că ai dreptate cu jocul, dar oare nu-i prea târziu? Este atât de frumos totul: cărțile, mâna ta, vorbele noastre, schimbul de priviri, replicile tale și mimica ta.

- Dacă am pornit fără să vrem pe calea apropierei sufletelor noastre să lăsăm praful de pe cărți la locul lui și să ne întâlnim în parc într-o atmosferă unică, ciudată, cum este ambianța pădurilor, dealurilor, apelor minerale și aerului care înconjoară totul. Noi doi iubim Sângeorzul, acum el face parte din ființa noastră; să pătrundem amândoi în mijlocul miracolului care este Sângeorz, să ne infiltrăm printre ciudățeniile lui și să ne delectăm cu binefacerile lui.

- Sunt de acord cu tine, copilă înțeleaptă, dar mâine dimineată tot trec pe la tine să-ți spun „bună dimineată”, să țin imaginar în palmă un puișor galben, pufos, abia ieșit din găoace. Ovidiu s-a ridicat de pe scaun, Otilia l-a condus la ușă, iar el i-a sărutat mâna. A doua zi, dimineată, a trecut pentru un minut pe la Otilia, a sărutat-o pe obraz și au stabilit ca, după lăsarea întinericului, el să se așeze pe una din băncile situate la oarecare distanță de bibliotecă.

Ziua a trecut mai repede, mai încet. Seara, Ovidiu s-a trezit lângă el pe bancă cu Otilia. Pe chipurile lor se citea bucuria întâlnirii și destinderea după emoțiile dinainte. Ovidiu i-a luat mâna Otiliei, i-a sărutat-o, a pus mâna pe umărul ei, a tras-o spre el și a sărutat-o pe obraz. Ea a pus capul pe pieptul lui.

- Nu-ți poți închipui ce senzație de confort și siguranță îmi oferă pieptul tău. Este pieptul puternic, protector de bărbat adevărat.

- Cum s-a născut apropierea dintre noi, Otilia? Să fi însoțit Sângeorzul trăirile noastre tandre? Să fi apropiat Sângeorzul genele noastre ținute departe de cei 150 de kilometri distanță dintre Cluj și Maieru? Otilia a gungurit ceva neinteligibil și și-a strecurat mânuța ei delicată sub bluza lui Ovidiu. A tresărit când a dat peste părul des, cărlionțat, de pe pieptul lui. A început să mângâie părul ca într-o joacă de copil. Nu era de copil pentru că

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

trupul Otiliei tremura ușor. Ovidiu a sărutat-o tandru pe obraz, iar buzele lui au coborât spre colțul gurii Otiliei. Ea se lăsa în voia lui și chiar participa la jocul de intimitate propus de Ovidiu.

- Vezi, copilă, cum se naște apropierea dintre noi? Vezi cum amândoi ne dăruim unul altuia? Cine aduce apropiere, cine creează punțile, firave la început? De fapt, nu pot să-mi dau seama cum tovarășu' și domnișoara bibliotecară au ajuns să se sărute? Am trimis oare împreună rădăcini firave gliei de aici, din Sângeorz? Tu ascultă acum glasul liniștii din jurul nostru?

- E prima dată când percep liniștea. Cred că noi am creat-o prin sentimentele noastre...Cred că am început să te iubesc, Ovidiule! Tu ești bărbatul care a tulburat sufletul copilei tale, dar îmi place și mă las dusă de aripile nevăzute ale trăirilor de început. Îmi place și îmi doresc să fiu adeseori cu tine. În numele apropierii noastre, mă macină gândul să-ți arăt tot ce este frumos în Sângeorz și legat de el. Uite, vezi dunga aceea neagră, profilată pe cer, care ne înconjoară... sunt dealurile potcoavei din jurul stațiunii. Nu sunt dealuri domoale, ci adevărați munți, fiii mici ai lanțului munților Rodnei. Uită-te spre răsărit. Dealurile acestea ne separă de Cormaia, o gingașă prințesă strecurată discret între Sângeorz și Maieru. Vreau să-ți arăt Cormaia, vreau să-ți dăruiesc frumusețile Cormăii. Gata! Am hotărât: duminică dimineață urcăm spre izvoarele Cormăii. Luăm autobuzul până la podul Cormăii, iar de acolo mergem pe jos în susul apei.

Otilia și Ovidiu s-au mai întâlnit seara, în parc. Pădurea de pini de la marginea parcului le inocula liniște și duioșie. Între ei se țesuseră firișoarele discrete, duioase ale unei prietenii bazate pe apreciere și respect. Se mai sărutau din când în când, Otilia se juca cu părul de pe pieptul lui Ovidiu, dar totul se desfășura tandru, duios, frumos și curat. Otilia parcă era un amestec de copilărie și feminitate. Era când înflăcărată, când posesivă, când tandră și posesivă. Ovidiu își mai strecura mâna pe sub bluza ei și era fericit că găsește comoara feminității Otiliei. Tânărul mângâia comoara pe care Otilia i-o oferea cu generozitate și se bucura de delicatețea ei.

Otilia a trimis vorbă la Maieru să-i aducă cineva slănină, brânză de bărbântă, urdă și caș proaspăt. De la gazda ei, din grădină, a cules ceapă verde. Femeia i-a dat și o bucată mare de pită făcută în casă. A pus totul într-o merindare și, împreună cu un cuțit, a pus merindea într-un rucsac mic. Rucsacul l-a luat Ovidiu, să nu-l care Otilia. S-au întâlnit duminică dimineața în fața farmaciei de la intersecția drumului principal cu drumul spre stațiune. Acolo era stația de autobus. Cei doi prieteni stăteau la o mică distanță unul de altul. Nu vroiau să se audă vorbe. Tânăra a vorbit cu șoferul să oprească la podul Cormăii. Autobuzul a pornit. În față, peisajul era dominat de Pleșa. Era un deal înalt care se întindea spre Maieru, Poiana Ilvei și Leșu, apoi a urmat o curbă mare care ocolea botul dealului pe care îl traversa tunelul. Drumul se apropia mult de albia Someșului. În sfârșit, după gura tunelului, a apărut cariera de piatră.

Șoferul a oprit la podul Cormăii. Oltița i-a mulțumit șoferului, iar cei 2 excursioniști au coborât. Podul Cormăii era un pod metalic, peste râul Cormaia pe care trecea calea ferată înainte de a ajunge în tunelul de la Sângeorz. La coborâre, Ovidiu se uita curios în toate

Sorin Login

părțile; avea multe de văzut: valea largă prin care curgea Cormaia, poalele Măgurii, iar înspre est valea largă a Someșului. Băiatul a văzut și Măgura Rodnei, din Sus, numită astfel de măiereni, dar departe, foarte departe, spre răsărit, trona Ineul, un simbol al oamenilor din țara Năsăudului de Sus.

Ovidiu a luat-o în brațe pe Otilia, a sărutat-o și i-a mulțumit pentru frumusețile pe care i le-a oferit. A privit-o cu recunoștință. Au luat-o în sus pe Cormaia. Valea era largă; câteva case ale unor măiereni erau răspândite ici colo. Au mers cam o oră ținându-se de mână. Oltița i-a arătat lui Ovidiu dealurile din stânga lor. – Sunt dealurile, adevărați munți, copiii lanțului munților Rodnei care despart Valea Cormăii de stațiune, de parcul nostru. Cei doi prieteni excursioniști mergeau vitejește ținându-se de mână, copleșiți de frumusețile văii. Încetul cu încetul, valea se îngusta iar dealurile începuseră să se apropie. Spre dreapta, Otilia a văzut o poieniță cu iarbă verde, grasă, curată.

- Să ne oprim aici și să mâncăm, a spus ea. Prin burta mea începe un concert de foame. Otilia a scos ceapa, slănina și brânza din merindare și au început să mănânce cu poftă. Ovidiu se uita la ea; era nespus de nostimă când mânca cu poftă. După ce au mâncat, au băut apă rece și cristalină din Cormaia; apoi s-au întins, ținându-se de mână în iarba plină de margarete. Soarele, florile din jur, iarba proaspătă și curată, munții din depărtare, Cormaia sfioasă și cristalină îi îndemneau pe amândoi la gesturi tandre și la mărturisiri. Otilia îl mângâia pe Ovidiu pe obraji și se juca cu părul de pe piept; el o săruta, i-a descheiat bluza, i-a mângâiat sânii tari și obraznici apoi i-a sărutat.

- Eu te iubesc, Ovidiu, eu nu am mai întâlnit un bărbat ca tine, înțelept, cumpănit, citit și...frumos pe deasupra. Mie, în liceu, au fost vreo câțiva colegi care mi-au făcut curte, dar nu am legat prietenii de durată; chiar și aici, la bibliotecă, au fost cititori care îmi făceau avansuri, dar...Tu m-ai atras de la primele vorbe, tu nu ești infatuat, tu nu vrei să-ți etalezi ostentativ calitățile, tu ești înțelept și drept. Tu ești un bărbat adevărat. În mine ai stârnit sentimente gingașe... hai să o spun pe șleau: te iubesc, Ovidiule! Tu ai dreptate că eu sunt copilă. Protestam când mă numeai copilă pentru că în mine se dădea lupta între stadiul de copilă și semnele de femeie în devenire. Hai să-ți mărturisesc ceva, sunt sigură că vei înțelege. Pe bancă, în parc, am dat întâmplător peste bărbăția ta. Era agitată și reacționase la mângâierile mele. M-a înfiorat și m-a tulburat așa cum m-au înfiorat sărutările tale pe sânii. Eu te iubesc, iar în gând mă dăruiesc ție în totalitate. De fapt, îmi doresc și în realitate să îți aparțin cu totul. Ai văzut că nu te-am oprit niciodată de la nimic. Dacă mergeai mai departe te lăsam să faci orice cu mine. Nu sunt ipocrită, nici forobrază, dar te iubesc și te apreciez ca bărbat.

- Tu mi-ai mărturisit niște frământări pe care le bănuiam. Tu, copilă, însă nu știi niște adevăruri ale vieții. Când te-ai născut, Dumnezeu, pe lângă frumusețea trupului tău și pe lângă ascuțimea minții tale, ți-a dat și un lacăt, așezat în cea mai intimă și ascunsă parte a trupului tău. Dumnezeu a hotărât ca lacătul acesta să fie rupt numai de un bărbat pe care tu îl iubești și pe care tu îl lași să îl rupă. Văd că tu vrei să mă lași să înfăptuiesc eu poruncile Domnului. Dar, draga mea, tu nu știi că pe primul bărbat căruia îi aparții și îl iubești nu îl uiți niciodată? S-au întâmplat destule nenorociri din cauza despărțirii unor îndrăgostiți în situații

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

asemănătoare celor relatate de mine. Noi doi nu putem rămâne împreună pentru întotdeauna. Noi avem căi diferite în viață. Eu nu vreau să suferi din cauza mea... eu nu vreau să suferi, pentru că eu te iubesc și te respect și... pentru că așa sunt eu. Nu vreau să creez suferințe unei ființe delicate ca tine și pe care o mai și iubesc. Discursul lui Ovidiu s-a terminat cu un sărut și o îmbrățișare pătimașe. Din ochisorii frumoși, căprui, ai Otiliei, curgeau lacrimi. Ovidiu a strâns-o mai tare la piept și au rămas așa nemișcați vreo 10 minute. Eu sunt mai mare ca tine, copila mea dragă, trebuia să ne oprim nu „să ne jucăm cu sufletele noastre”, așa cum ai spus tu.

Au strâns mâncarea, au băgat-o în rucsac și au mers mai departe. Au tăcut o vreme. Amândoi erau marcați de cele discutate. Între ei era o apăsare; munții i-au mai înveselit. Au ajuns la Cormăița. „Ghidul” – Otilia a spus că izvoarele ei sunt sub Rabla, foarte aproape de Anieșul Mic. Vezi cum anieșenii se înfrățesc cu sângeorzenii. De pe Cormăița coborau 2 pescari. Erau sângeorzeni și aveau mulți păstrăvi, dar și lipeni. Cei 2 pescari au făcut un foc și au prăjit 5 păstrăvi mari. I-au invitat la masă și pe cei 2 turiști îndrăgostiți. Ei au pus pita la bătaie. Au mâncat cu poftă. Mirosea a brustur, iar Otilia avea mustăți. Au coborât toți spre Sângeorz. La podul Cormăii au oprit un camion. Ovidiu și Otilia au ajuns aproape de casă. Era seară. Ovidiu a îmbrățișat-o tandru pe Otilia, i-a mulțumit pentru această zi minunată, a urcat în vilă și s-a culcat.

A doua zi, dimineață, după micul dejun, s-a îndreptat spre bibliotecă. Mergea încet pentru că avea febră musculară la gambe. A ciocănit la ușă și a intrat. Otilia avea ochii roșii de plâns.

- Ce s-a întâmplat? a întrebat-o.

- Am plâns toată noaptea pentru că tu consideri că eu nu merit să fiu nevasta ta și că între noi nu pot exista relații intime conjugale.

- Draga mea, copilă, tu, pentru mine, ești soția ideală. Eu te iubesc, iar apropierea ta trupească mă aprinde. Nu ai spus-o chiar tu? Hai să-ți explic. Situația mea la serviciu nu este tocmai stabilă. Recent am fost interogată la Securitate. Și apoi Clujul este destul de departe de Sângeorz și de Maieru. Eu nu pot să te încurc pe tine și să te bag într-o situație incertă. Eu te iubesc, iar apropierea trupească de tine mă tulbură, îmi dă frisoane mă face să mă simt bărbat. Cum să consider o fată frumoasă și inteligentă nepotrivită pentru mine ca soție. Dacă ai ști ce mult te prețuiesc?! Dacă ai ști ce dor îmi este de tine când nu îmi ești alături. Ai plâns degeaba, pentru că, aici, la Sângeorz, prin tine, trăiesc clipe admirabile. Te rog să nu mai plângi pentru că nu ai motive. Mi-e tare greu să știu că tu suferi din cauza mea. Vreau să vorbim diseară pe bancă și să te strâng în brațe. Ovidiu i-a întins mâna. Otilia l-a condus până la ușă. S-au îmbrățișat cu patimă, iar Ovidiu a mângâiat-o duios pe cap.

Seara, pe bancă, Otilia era mai relaxată. Cuvintele lui de azi-dimineață au liniștit-o în bună parte. S-au sărutat și s-au mângâiat cu dăruire. Era tare plăcut să te apropii de o fată dulce ca Otilia.

- Poimâine este 23 august. Eu sunt liberă și vreau să-ți fiu iarăși „ghid” ca și ieri. Mi-ai spus că ești psiholog și sociolog. Vreau să mergem împreună la Șanț, unde a avut o tabără de cercetare Dimitrie Gusti. Mai trecem și prin satul meu natal, și prin Rodna, care este un

Sorin Login

orășel minunat. Măine-seară vreau să ne bucurăm iar, împreună, de vraja Sângeorzului în prag de noapte. Îmi place nespus să fiu cu tine. Otilia se juca cu părul de pe pieptul lui Ovidiu, iar el o săruta înfocat și o mângâia pe cap și pe obraji. Suspinau amândoi, vrăjiți de prezența celuilalt. Iubirea le domina gesturile și trăirile. Timpul a trecut ca o vijelie de vară. S-au ridicat, iar Ovidiu a însoțit-o pe Otilia până în fața casei. A doua zi, Ovidiu a trecut iar pe la bibliotecă, mânat de dorul de bibliotecară. Au reînnoit amândoi invitația pe bancă, seara, în parc.

Pe 23 august, dimineață, s-au întâlnit în fața farmaciei așteptând autobuzul de Rodna, Șanț. Din ușa atelierului de croitorie Herr Gewurtz le zâmbea. Autobuzul a sosit punctual. Pasagerii au urcat. Erau multe locuri libere, deoarece oamenii stăteau acasă. La îndemnul „ghidului”, Ovidiu s-a așezat la geam. Când au trecut prin dreptul podului Cormăii s-au uitat unul la altul și au zâmbit. Au intrat în Maieru și s-au apropiat de o clădire mare, albă, cu etaj și cu un mic turnuleț în care era un clopot.

- Aceasta este „Școala cu clopot”, construită la începutul secolului, și este cea mai modernă școală din ținutul de sus al Năsăudului, i-a șoptit Otilia lui Ovidiu. Autobuzul își urma drumul spre Rodna. Otilia i-a arătat izvorul cu apă minerală din Anieș. De fapt șoferul autobuzului, Janos Bajza, un rodnean cunoscut, a oprit la izvorul de apă minerală. „Turiștii” au băut și ei apă minerală, dar au spus că cea de la Sângeorz e mai bună. Apele minerale de la Anieș erau cunoscute încă de pe vremea Mariei Thereza. Au intrat în Rodna, au trecut pe strada „comercială” cu magazine și bănci, dar și o farmacie cochetă. Apoi au trecut pe lângă ruinele cetății Rodna pârjolită de tătari în 1220. Autobuzul a oprit în stația terminus: Șanț.

Cei doi prieteni au coborât și au întrebat de vreun bătrân care locuiește în apropiere. Cineva le-a arătat o casă. Au strigat la poartă, iar un om în vârstă, sprijinit într-o cârjă, a venit și le-a deschis. I-a chemat în casă.

- Bade, noi am venit să te întrebăm de Dimitrie Gusti. Fă bine și ne iartă că te zăhăim, a spus Otilia.

- D-apoi nu mă zăhăiți de fel. Domnul Gusti o fost un mare domn și o iubit șanțanii. O stat la noi o vară întregă. I-o plăcut tare mult în Șanț. O vinit laolaltă cu vreo 10 tineri; tăți o stat la săteni. O mas și o mâncat la șanțani. Aveau multe caiete la ei și scriau tot: despre datini, despre case, despre jocul ficiorilor și fetelor. Stăteau de vorbă cu tăta lumea. Când o plecat, o cumpărat o casă vece, o desfăcut-o în bucăți și o dus-o la București. Domnul Gusti o scris mult despre tinda și podul caselor șanțane în care să afumau iarna cărnurile.

- Te rog să ne spui despre teatrul nescris de aici, din Șanț.

- Apoi, domnișoară, teatru' aiesta nescris o fost la noi în Șanț ciar înainte de a veni domnu' Gusti. Da' mai bine mereți și vorbiți cu ele, fac repetare toma' aici, piste drum, aproape.

- Îți mulțămim mult, bade, că ai vorovit cu noi, i-a spus Otilia, și să te păzască Dumnezeu.

În casa de peste drum aveau loc repetiții. Erau mai mult femei, mature, trecute de jumătatea vieții. Nu aveau niciun text sau scenariu; povesteau întâmplări din satul lor în cadrul unui dialog spumos. Era fascinant. Graiul șanțan, de fapt al sătenilor de pe valea

Sângeorz-Băi, tămăduitorul suferințelor

Someșului de sus, era seducător. Cei doi au mulțumit, au salutat și au plecat spre autobuz. Au ajuns în Sângeorz și s-au așezat pe banca lor. Erau triști. Drumul la Șanț nu a fost obositor, dar în sufletele lor plutea apropierea despărțirii.

- Acum, că e încă ziuă, pot să-ți arat coroana de dealuri din jurul stațiunii. Spre nord vest dealurile își au originea în Măgura Sângeorzului situată între Sângeorz și Parva; de fapt în linie dreaptă Parva nu e chiar departe de Sângeorz, dar este înconjurată de munți semeți. După cum vezi Sângeorzul are două Măguri. Cealaltă Măgură, pe lângă care am trecut noi, o împart sângeorzenii cu măierenii și poienarii poate chiar cu leșenii. Dealurile din stânga noastră aparțin Cormăii.

A început să se întunece. Otilia a pus capul pe umărul lui Ovidiu. El a mângâiat-o pe față. Obrazul Otiliei era ud. Biata copilă plângea. Mai erau două zile până la plecarea lui Ovidiu. Nu era numai asta; Ovidiu știa de ce plânge prietena lui.

- Ai avut dreptate, Otilie! Nu trebuia „să ne jucăm cu sufletele noastre”. Eu, „bătrânul înțelept”, trebuia să opresc dansul periculos pe care îl începuserăm. Ovidiu, bărbatul matur și psiholog pe deasupra, trebuia să bănuiască că fata asta veselă, curată, ar putea suferi. A început și el să plângă. Ce nostimă era „copila lui” când se încrâncena să-i explice frumusețile Sângeorzului și ale împrejurimilor. Doamne, ce comoară pierdea! Ce pustii vor fi zilele fără ea. Chiar și astăzi în Șanț și pe drum ea îi spunea multe; ce urât s-a purtat el cu ea! „Un rău făcut degeaba te mai doare” își zicea Ovidiu și plângea cu capul Otiliei pe umărul lui. S-au ridicat încet și la fel de încet au mers spre casa Otiliei. Și-au urat noapte bună, lacrimile lor s-au amestecat într-un sărut disperat.

A sosit și ziua plecării. Ovidiu și-a zis să călătorească ziua să privească peisajul. Era un tren Rodna-Cluj care era în Sângeorz la 10. Căruța pentru bagaje era în stațiune la 8,30. Și-a pus geamantanul în căruță și s-a dus la bibliotecă, la Otilia. Au plecat amândoi triști spre gară. Au mers tăcuți, alături, cu lacrimi în ochi. S-au uitat mereu unul la altul și vorbeau printre lacrimi. Își împărtășeau gânduri înlăcrimate. S-a auzit fluieratul locomotivei la ieșirea din tunel. Ovidiu a îmbrățișat-o pe Otilia și a sărutat-o cu durere. Și-au promis să-și scrie. Băiatul s-a urcat în tren. I-a făcut Otiliei mereu cu mâna până când gara Sângeorz a dispărut; se mai vedeau dealurile și apoi podul peste Someș și Ilva Mică. S-a așezat pe scaun. Capul îi era invadat de gânduri, iar ochii îi erau roșii. Otilia nu dispărea din mintea și din sufletul lui. Se purtase tare urât cu fata asta delicată. A ajuns în gara Cluj. A luat un taxi până acasă. S-a culcat, dar nu a putut dormi. Se gândea că a respins o copilă care vroia să i se dăruiască. Știa ce înseamnă să respingi o femeie. Afectiunea ei se transformă în supărare, în tristețe. Ovidiu își zicea că nu există soluție la situația pe care el însuși o crease. Trebuia să se oprească să o mai vadă încă din prima dimineață; doar a văzut că este o copilă delicată și sensibilă. Sensibilitatea se citea până și în vorbele ei. Otilia, în naivitatea ei lipsită de experiența vieții, a spus chiar la început: ”Oare nu ne jucăm cu sufletele noastre?” Câtă dreptate a avut copila lui dragă! Se perpelea în pat. Nu i se lipea geană de geană. Nu exista nici un remediu la răul care îl făcuse unei ființe delicate, sensibile.

-Ba da, există! îi spunea o voce interioară. Numai că nu trebuie să fii laș și temător, oscilant și fricos, ca personajul din „Idiotul” de Dostoievski. Trebuie să fii bărbat doar și tu o

Sorin Login

iubești zdravăn pe Otilia. Este o soluție, dar trebuie să fii îndrăzneț, curajos. Urcă-te în tren și coboară în gara Sângeorz! Găsește-ți o slujbă, de orice natură ar fi ea, în Sângeorz se găsește oricând o gazdă la care să și mănânci. O slujbă de registrator medical, infirmier, orice, aproape sigur găsești. Otilia vorbea despre înființarea unui liceu „Solomon Haliță” în Sângeorz. Nu se poate să nu găsești un post de profesor de psihologie, filosofie, economie politică etc. Îți trebuie doar fermitatea să-ți schimbi viața și să repari răul făcut iubitei tale. A adormit monologând în gând. A doua zi s-a dus la Institut. Acolo, și-a revăzut colegii. Stomacul nu-l mai durea. Cu colegele și colegii a schimbat idei care i-au mai alungat gândurile. A ieșit pe stradă să se plimbe și să mănânce ceva la autoservire. Seara, nu a putut adormi; îl năpădeau gândurile spre Otilia și remușcările. S-a chinuit așa câteva zile. A primit o scrisoare de la Otilia. Îi era dor de el și o tulburau amintirile.

Au trecut zilele și lunile. Primea mereu scrisori de la Otilia. Răspundea prompt și îi trimitea Otiliei gânduri tandre. După sărbătorile Crăciunului nu a mai primit scrisori. Ovidiu îi scria mereu, dar nu primea nici un răspuns.

În mai a solicitat un bilet pentru o cură de ape minerale la Sângeorz-Băi. A ajuns dimineață în Sângeorz. S-a dus direct la bibliotecă. A ciocănit în ușă și a intrat. De după biroul pe care îl cunoștea atât de bine i-a răspuns o tovarășă grasă, de vreo 40 de ani. A intrat direct în subiect:

- O caut pe tovarășa Ometiță.

- Vai, tovarășu’, Otilia Ometiță nu mai lucrează aici. Înainte de Crăciun a venit aici, la bibliotecă, un ficior din Maieru, a luat-o de mână, a tras-o și a urcat-o cu sila în căruță. A și bătut-o cu pumnii zicând că părinții ei i-au promis-o lui. Îi striga tot timpul „stricată” și „rapandulă”. Bibliotecara cea grasă s-a uitat mai bine la Ovidiu.

- Oare nu ești dumneata bărbatul pentru care a bătut-o măiereanul pe Otilia? Că nu pari din partea locului!

Ovidiu a ieșit pe ușă și s-a îndreptat spre gară. Nu mai avea nevoie de cură. Aici, pentru el, nu mai avea rost nimic. A ajuns la Cluj și s-a dus acasă. Nu a putut adormi. Nu putea accepta ca cineva să o bată pe Otilia din cauza lui. Oare nu suferise ea destul iubindu-l pe el? Gândurile se învălmășeau în capul lui. Totul era neclar, cețos în gândurile lui. În minte îi revenea mereu chipul Otiliei plângând. El, Ovidiu Mureșan, declanșase suferințele unei fete curate cu principiile la fel de curate și gingașe ca și munții între care se născuse. S-a îmbrăcat și a ieșit în stradă să-și mai primenească gândurile. A început, încet, să coboare pe Horia, la vale. A ajuns la pod. Acolo scria: râul Someș. Doamne, ce coincidență! Pe malul unui râu cu același nume a mers el și Otilia mulți kilometri cu autobuzul. S-a apropiat de o balustradă a podului peste Someșul clujean și a văzut cum curge. Deodată, a auzit un fâlfâit de aripi. Era un fâlfâit de aripi albe, de înger. Între aripi era chipul neprihănit al Otiliei. Era frumos chipul ei și delicat, gingaș. Ovidiu s-a urcat pe balustrada podului și s-a aruncat înainte spre Someș cu capul în jos.

L-au găsit niște oameni ai străzii. Milițienilor de la criminalistică nu le-a fost greu să-l identifice. În buzunarul hainei au găsit un bilet de cură balneară la Sângeorz-Băi.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CASA DE CULTURĂ SÂNGEORZ-BĂI

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229